

Közélet, közérzet, kultúra

ERZSÉBETVÁROS

ERZSÉBETVÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK HAVONTA MEGJELENŐ INGYENES LAPJA

2023/8

ujsgag@erzsebetvaros.hu

www.erzsebetvaros.hu

Erzsébetváros Hírei

UTCÁK, TEREK, VIRÁGOK

Erzsébetváros zöld nyara

Beszámolónk a 2. oldalon

Az igazgatási szünetet a zöldítési tervek, programok megvalósítására használta Erzsébetváros Önkormányzata. A Madách tér kiemelt növénykazettáiba 180 négyzetméteren a kikopott gyepréteg helyére árnyékot tűrő cserjék, élő növények kerültek. Átalakult az öntözőrendszer, a szórófejes megoldást úgynevezett „csepegtető rendszer” váltja ki. A talajt fenyőkéreg borítja, amely a vízháztartást javítja. A Dohány utcai Zsinagóga bejárata előtti térség és a Wesselenyi utcai oldal betonkazettáiba élő növények kerültek. A termőföldet cserélni kellett. A zöldítési hullám lényege a tér, a víz, a levegő és a klíma egyensúlya. Ez új szemléletet követel. Ahogy az egyik szakértő mondta: az önmagában még nem zöldítés, ha az utcai lámpaoszlopokra harminc cserép muskátliat függesztünk.

TUDTA-E?

- A lakástulajdonosok idén 100 millió forint értékben kaphatnak vissza nem térítendő támogatást a nyílászáró-cserékhez.
- A zöldfejlesztések költségvetése a kerületben egymilliárd forinthez közelít.
- A Humán Szolgáltató Központ idei költségvetése 3 milliárd 990 millió forint.
- 2022-ben a kerületben regisztrált bűncselekmények 57,8 százalékában eredményes volt a nyomozás. Ez magasabb arány, mint 2010 óta bármikor.
- Az utcák tisztántartására szánt összeg idén meghaladja az egymilliárd forintot, amiben benne van a közterületi illemhelyek, a kutyafuttatók működtetése és a graffiti-mentesítés költsége is.

A megújulás programja

Erzsébetváros önkormányzata elkészítette a kerület hosszútávú fejlesztésének tervét. A Jövő7 program célja, hogy a kerület lakóinak megteremtse a szociális biztonság feltételeit és felkészítse lakóhelyünket a jövő kihívásaira. A Jövő7 a nyitott, befogadó, európai értékrendű politika programja. Összeállításunk a lap 3., 4., 5. és 6. oldalán olvasható.

ERZSÉBETVÁROS kulturális melléklet

Az olvasó most valójában két újságot tart a kezében. Ha innen lapoz tovább, Erzsébetváros aktuális eseményeiről és a kerület holnapjának terveiről, a jövő7 programról olvashat összefoglalót, folytatjuk portréorozatunkat is. Ha megfordítja a lapot, akkor kulturális mellékletünket tartja a kezében.

Szeptember a VII. kerületben hagyományosan fesztiválhónap. Közzöljük egyebek mellett az ÖrkényKert, a Zsidó fesztivál, a Spinoza fesztivál, a KultUtca programját és sok más érdekességet.

ÖRKÉNYKERT A MADÁCH TÉREN

I.

RUMBACH ZSINAGÓGA: MALEK-SZULÁK KONCERT LESZ

II.

BUDAPEST 150 INTERJÚ KEMÉNY ZSÓFIVAL

V.

Erzsébetváros zöld nyara

Az igazgatási szünetet a zöldítési tervek megvalósítására használta Erzsébetváros Önkormányzata. Július végén új növények kerültek a Madách tér két oldalán lévő növénykasztrákba, ahol eddig gyepfelület volt. A kerületi főtervező, Takács Dániel szerint a fűfélék az árnyékos terepet nehezen tűrték, a terület kiszáradt, a fű néhol kikopott. A gyeptér helyére most 180 négyzetméteren cserjeféléket, élő növényzetet telepítettek, olyan fajtákat, amelyek az árnyékos környezetet jobban bírják. Azonkívül, hogy levéldíszük gyönyörű, az év bizonyos időszakában virágot is bontanak. Megújult az öntözőrendszer is. A szórófejes megoldás helyett, amely a fűfélékhez passzol, az élő növényekhez illeszkedve csepegtető-szerű rendszert alkalmaznak. A csöveket esztétikai okból fenyőkéreg takarja, amely a talaj vízháztartását javítja. Az új öntözőrendszert a felszínen telepített fák mellett is használni fogják, a tér fái folyamatosan kapnak vizet. Az átalakítás második lépcsője az lesz, hogy az ültető-dézsákban látható fák tövéhez friss cserjéket telepítenek. Ezzel azonban meg akarják várni

a kánikulai időszak végét. Szintén jelentős előrelépés, hogy a Dohány utcai Zsinagóga bejárata előtti térben és a Wesselényi utcai oldalon látható 24 betonkonténerbe az önkormányzat örökzöldeket ültetett. Mivel a terület a hitközség tulajdona, a munkához az ő engedélyüket kérték, melyet a tulajdonos készséggel megadott. A növények pótlását, gondozását, öntözését az önkormányzat vállalja. A felújítás komplex

regeneráció volt, a kimerült termőföldet is kicserélték. A felújítási sorozat záróakkordja KülsőErzsébetvárosban a Jobbágy és a Verseny utca találkozásánál lévő zöld terület megújítása volt. A területre környezettűrő fajtákat ültettek. Hasonló szellemben újult meg korábban a Barát és Hutya Ferenc utca növényállománya. A Reformáció Parkba civilek közreműködésével 350 új növény került. Folyik a virágok telepítése is, 850 négyzetmétert tesz ki az új rózsafelület, s 2100 virágpálántát ültettek.

Amit tilos, amit szabad

A Belső-Erzsébetvárosba, a „bulinegyedbe” vezető útvonalakon az önkormányzat angol és magyar nyelvű figyelmeztető táblákat helyezett ki, amelyeken arról tájékoztatja a turistákat, hogy mi mindent tilos nálunk. Hangoskodni, vécének használni a falakat, kapualjakat, nyilvános helyen szeszes italt fogyasztani, graffitizni, szemetelni. A tájékoztatásból az is kiderül, hogy a tilalmak megszegéséért 400 eurónyi büntetés járhat. Csak remélhetjük, hogy a felhívást mindenki megfogadja majd, mint azt a tábla végére maradt kívánságot is: érezzék magukat jól Erzsébetvárosban. Az biztos nem fordulhat elő, hogy valaki nem látja a figyelmeztetést: a táblából 76 darab készült.

Amikor a rendkívüli válik hétköznapivá: Stépán Virág fényképész missziója Ukrajnában

A háború sújtotta Ukrajnáról rendeztek fotókiállítást, a Klauzál téren. Stépán Virág felvételeit két héten keresztül láthatták a járókelők: a fiatal fényképész egy humanitárius akció során jutott el Ukrajna keleti határáig.

A képek a háborúban álló ország hétköznapijait mutatták be: milyen Harkiv, Bucsza, Dnyipró, Kijev napjainkban, 2023-ban.

„A háború olyan messze áll a hétköznapijaink normalitásától, hogy a lényegét a maga súlyán és jelentőségén felfogni se vagyunk képesek” – fogalmazott a különleges, utcai tárlat megnyitóján Bojár Iván András. A művészettörténész aggregátorok vásárlására gyűjtött itthon támogatást, hogy aztán azokat egy misszió keretében eljuttassa Ukrajnába.

A maradék béke, az életakarás fotóiról ezt mondta: „Különös fontossága van annak, amikor újságírók, fizikai épségük kockáztatá-

sával elmennek helyettünk a háborús vidékre, hogy elhozzák a nagy bajban élők történetét.”

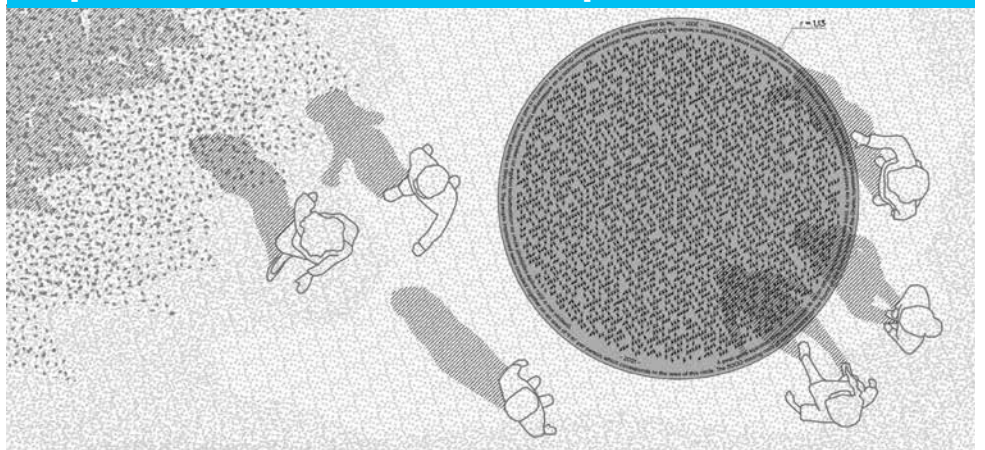
Stépán Virág képei egy olyan világról mesélnek, amit mi elképzelni sem tudunk. Képei nem az összecsapások közvetlen drámáját mutatják meg, hanem a háborús ország mindennapjait hozzák közel.

„Más dimenzióba kerül az ember, minden élesebb, minden tisztább lesz” – emlékezik vissza a tíznapos utazásra a fiatal lány, aki egyáltalán nem félt odakint.

Számára a legnagyobb csoda: látni, hogyan segítenek a fiatalabbak az idősebbeknek minden nap, túlélni, életben maradni, küzdeni, előre nézni, hinni. „Nem csak szakmai, hanem emberi élmény volt megjárni Ukrajnát” – summáz a fotós.

A kerítés-kiállítás az önkormányzat támogatásával valósult meg.

Képviselő-testület: emlékmű épül a Klauzál téren

A pesti gettó áldozatainak emlékművéről döntött júliusban megtartott rendkívüli ülésen a képviselő-testület. A jóváhagyott terv szerint az alkotás a tér közepén elhelyezett figyelemfelkeltő bronzkorong lesz, amelyen háromezer szög nyoma emlékeztet majd a temetetlen halottakra, akiknek testét a gettó felszabadítása után itt találták meg. Az emlékhely koncepcióját Szabó Levente, a Hetedik Műterem vezető tervezője készítette.

Az erzsébetvárosi képviselők új emléktáblák állításáról, illetve korábbiak felújításáról is döntöttek. A Klauzál tér 16. szám alatti épület falán emléktáblát kap a Klauzál téri Református Gyülekezet az egyházközség megalakításának 75. évfordulóján. Szendrey Júlia emlékeztetést őrzi majd a Dohány utca 16-18-as épület homlokzatán elhelyezett tábla. Petőfi Sándor és felesége élt itt 1847 novemberétől 1848 júniusáig, Petőfi itt írta a Nemzeti Dalt is. Új emléktáblát kap Rejtő Jenő, a róla elnevezett utca 6. számú épületének falán, felújítják a Nyugat szerkesztője,

Osváth Ernő, és a modern magyar irodalom egyik kiemelkedő mestere, Krúdy Gyula emléket őrző emléktáblákat.

A képviselő-testület arról is határozott, hogy a kerület 200 000 forinttal támogatja a Budo-Sport Akadémiát, amely a kerületben élő hátrányos helyzetű sérült fiatalok edzőtábori részvételét biztosítja.

A Fidesz képviselői javasolták, hogy Erzsébetváros csatlakozzon az Országgyűlés által elfogadott békepárti határozathoz. Az előterjesztés elhibázottnak nevezi a brüsszeli szankciókat, amelyek úgymond fokozzák a helyzetet. A kerületet vezető koalíció tagjai módosító indítványt nyújtottak be. Megállapították, a béke feltétele, hogy Oroszország vonuljon ki minden megszállt területről. Niedermüller Péter polgármester arra is emlékeztetett, hogy a rekord léptékű hazai infláció oka nem a háború, nem a szankciók elfogadása, hanem az Orbán-kormány hibás politikája. A képviselők a Fidesz ellenszavazataival a módosító indítványt fogadták el.

Gyilkosság Erzsébetvárosban

A kerület Rendészeti Igazgatóságának kamerafelvételei alapján a BRFK néhány óra múlva elfogta annak a gyilkosnak a feltételezett elkövetőjét, amely augusztus 10-e éjszaka történt a Klauzál téren. Egy hajléktalan ember lett súlyos testi sértés áldozata. Niedermüller Péter polgármester részvétét fejezte ki és közölte: a városrendészetnél megerősített jelenlétet rendelt el a téren, amelyet teljes felújítás miatt hamarosan lezárnak. A Klauzál teret éjjel-nappal őrzik majd.

APRÓHIRDETÉSEK

Házhoz megyek! Fogsor készítését, javítását vállalom garanciával. Hívjon bizalommal: 06-20-980-3957!

Fiatál diplomás házaspár életjáradéki szerződést kötne idős hölggyel vagy úrral. Tel.: 06-30-965-0495.

Bélyeget, papírt, fémpénzeket, festményeket és egyéb régiséget vásárolunk, árverésre átveszünk. VI. ker., Andrássy út 16. Tel.: 317-4757, H-Sze: 10-17, Cs: 10-19.

SZOBAFESTÉS, mázolás, tapétázás bútormozgatással. Parkettacsiszolás, aljzatkiegyenlítés, PVC-, szőnyegpadló-lerakás. Minőségi, precíz munka, mérsékelt áron. (Alapítva: 1998.) Csapó György: 06-31-780-6430, 06-1-229-5694, festesma.iwk.hu

Gyógypedikűrös 30 éves gyakorlattal házhoz megy (ingyenes kiszállással). Körömbenövés, tyúkszem- és bőrkeményedés eltávolítása minden korosztálynak, férfiak számára is. Tel.: 06-20-938-9031.

TITKÁRNŐI IRODA az OPERÁNÁL. Segítünk levelét, kérelmét, beadványát megírni, kinyomtatni, lemásolni, beszakoztatni. Webes, internetes ügyintézés is vállalunk. Hívjon: 06-30-996-0183!

Asztalosmester mindenféle asztalosmunkát vállal. Fa és műanyag ajtó, ablak, bútorgyártás, javítás. Helyszíni felméréssel. Tel.: 06-20-957-9533.

FESTÉS-MÁZOLÁS-TAPÉTÁZÁS, kőműves javítás, kisebb burkolás: 06-30-568-6255. Kovács Gergely

A megújulás programja

Erzsébetváros 2019-ben megválasztott önkormányzata elkészítette a kerület hosszútávú fejlesztésének tervét. A Jövő7 program célja, hogy a kerület lakóinak megteremtse a szociális biztonság feltételeit és felkészítse lakóhelyünket a jövő kihívásaira.

A választások után mindnyájunkat próbára tett a Covid-járvány és a nehézségeket fokozta, hogy kormány minden terhet az önkormányzatokra hárított, sőt, folyamatosan forrásokat vont el a kerülettől. Erzsébetváros mégis jelentős erőfeszítéseket tett a lakásállomány felújítására, a szociális támogatási rendszer kiterjesztésére és megkezdte a politikai környezetre reagáló jövőkép kidolgozását. Magyarországon ma megélhetési válság, egyben energia- és klímaválság van. A kerület vezetése ilyen körülmények között is eltökélten törekszik arra, hogy fokozatosan javítson az erzsébetvárosiak életkörülményein. A Jövő7 a nyitott, befogadó, európai értékrendű politika programja, amely a társadalmi igazságosság, a szolidaritás elveire épül, támogatja a fenntarthatóságot és a kulturális sokszínűséget.

FEJLŐDŐ ERZSÉBETVÁROS

A kerület vezetése elfogadta épületeink felújítási programját. Az önkormányzati tulajdonú házak korszerűsítésére a 2023-as költségvetés 3 milliárd forintot irányoz elő, a társasházi pályázatokra 800 millió forint jut. A Healthy Street program keretében 8 utca megújítására 520 millió forintot költöhetünk.

GONDOSKODÓ ERZSÉBETVÁROS

Értékválasztásunk, hogy kerületünk lakói a megélhetési válságban is számíthassanak a közösségre. Ennek jegyében folyamatosan nő az elfogadott szociális támogatások száma, összege. Szociális és egészségügyi szolgáltatásaink rendszere a születéstől az időskorig kíséri az Erzsébetvárosiakat.

TISZTA, BIZTONSÁGOS, RENDEZETT ERZSÉBETVÁROS

Az utcák, terek takarítására idén rekordösszeget szánunk, a képviselő-testület rendeletet hozott arról, hogy a boltoknak saját járdarészüket tisztán kell tartaniuk. Bővítjük a kamerarendszert, Erzsébetváros zero tolerancia programot fogadott el a közterületi szabálysértések visszaszorítása érdekében.

ZÖLD, FENNTARTHATÓ ERZSÉBETVÁROS

A képviselő-testület tavaly 3 milliárd forintos Energiahatékonysági és Klímavédelmi alapot hozott létre, hogy az energiaválság ne sodorja az itt élőket megélhetési válságba, ne veszélyeztesse az önkormányzat működését. A kerület zöldítésére több mint egymilliárd forint áll rendelkezésre.

ERZSÉBETVÁROS A KULTÚRNEGYED

Az apró Erzsébetváros, ahol 10 színház működik, ahol az irodalmi hagyományok Petőfi Sándortól és Jókai Móról erednek, készen áll arra, hogy levegye magáról a „bulinegyed” címkét. A kerület Kulturális Konceptiójának része a zsidó identitás őrzése, és a kulturális esélyegyenlőség megteremtése is.

FELJÖDŐ ERZSÉBETVÁROS

Ingatlangazdálkodás: első a közérdek

Halmi Gyula mérnök, közgazdász, jogász felsőfokú végzettséggel rendelkezik gyakorlatilag minden olyan szakterületen, amely szükséges lehet egy ingatlangazdálkodással foglalkozó nagy cég irányításához. Van közigazgatási és politikai tapasztalata is, egy cikluson át Mezőkövesd város polgármestere volt. Közigazgatási kitérő után a Miskolc Holding Zrt. igazgatóságának elnöke, majd a város vagyonkezelő cégének igazgatója lett. A VII. kerület 2019-ben megválasztott vezetése innen kérte fel Erzsébetvárosi Ingatlangazdálkodási Nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság (EVIN) irányítására.

– Amikor megkezdtem a munkát Erzsébetvárosban, a kerület ingatlanvagyonának nagy része rossz műszaki állapotú, üres, lepusztult lakásokból és helyiségekből, pincékből állt. Első feladatunk a helyzet megismerése után a társaság belső működésének megszervezése, a szakma elemi követelményeinek érvényesítése volt – mondta lapunknak az EVIN Nonprofit Zrt. vezérigazgatója, amikor az elmúlt évek összegzésére kértük.

Az átadás-átvétel idején a kerület 2500 lakása közül nagyjából minden ötödik üresen állt, és több mint 1000 ingatlan komfort nélküli, szükséglakás vagy félkomfortos volt. Többségükben sem fürdőszoba, sem WC nem működött. Mindössze 1414 lakás volt összkomfortos vagy komfortos.

Lakásainak egy részét az önkormányzat az előző ciklusban értékesítette, a kedvezmények levonását követően a piaci ár 30 százalékaért. Így például 2018-19-ben az árengedmény mértéke meghaladta a 2,3 milliárd forintot. A lakások jelentős része az eladást követően olyan új tulajdonosokhoz jutott, akik sohasem laktak ezekben az ingatlanokban, a vevők új tulajdonukat hónapok, gyakran már hetek múltán tovább értékesítették. Az akkori állapotokat összegző belső dokumentum finom megfogalmazása szerint: „a 2019. év előtti értékesítésekben nem fedezhető fel közérdeket érvényesítő koncepció, sőt, vélelmezhető a rosszhiszeműség”, gondolhatunk itt akár a Schadt-ügyre is. Jellemző, hogy miközben a kerületben 855 üres, kereskedelmi célokra felhasználható ingatlan volt, a helyiségekkel kapcsolatos kérelmekre csak a kiválasztottak kaptak választ, 2019 októberében több száz megválaszolatlan beadvány hevert a fiókokban. Ez után kellett a szakmai szempontokat és a közérdeket egyesítő, átlátható viszonyokat teremteni, amelyek lehetővé teszik, hogy minden ügyfél egyforma elbírálásban részesüljön.

Először az üres lakások minél gyorsabb hasznosítását tűztük célul magunk elé – mondta az Erzsébetváros újságnak Halmi Gyula. Fontos cél volt az ingatlanállomány tisztítása, tehát az is, hogy Erzsébetváros csak olyan lakhatatlan ingatlanokat adjon el – méghozzá piaci áron –, amelyek gazdaságosan nem újíthatók fel, a bevételek pedig értéknövelő beruházásokat szolgáljon. A kerület tavaly év végéig 133 lakást újított fel. Az EVIN Zrt. finanszírozásában 69-et, 64 otthont pedig nyilvános pályázat után, maguk a bérlők hoztattak rendbe. Idén az önkormányzat 100 újabb lakás felújításának pályáztatását tervezi. Most zajlik az alacsony komfortfokozatú lakások felújítása is. Erzsébetváros távlati célja, hogy az ingatlangazdálkodási üzletág veszteségét ledolgozzuk, az üzlethelyiségek bevételeiből finanszírozzuk a kedvezményes lakhatás költségeit.

– A fejlődés hamarosan már az utcaképen is látszik – mondta az EVIN vezérigazgatója arról a programról, amelynek keretében a következő két évben az önkormányzat felújítja 28 olyan lakóépületét, amelyeknek 100 százalékban tulajdonosa. (Erről a projektről júliusi számunkban részletes összefoglaló jelent meg.) A kerületnek jó esélye van arra,

TUDTA-E?

A lakástulajdonosok idén 100 millió forint értékben kaphatnak vissza nem térítendő támogatást a nyílászáró-cserékhez.

hogy egyik nyertese legyen a főváros Healthy Street programjának. Ezen a járda és a zöldterület felújítására, élhetőbb, biztonságosabb, zöldebb környezet kialakítására jelentős sumrát: 250 millió és 3 milliárd forint közötti összeget is el lehet nyerni.

Korábban, 2019 előtt több mint 10 évig a Centrum csoport működtette a parkolási rendszert a kerületben. A szerződés lejártát követően az EVIN kapta azt a feladatot, hogy egy új üzletágot hozzon létre a parkolás üzemeltetésére. Míg a korábbi üzemeltető a parkolási bevétel 70 százalékát költségként könyvelte el, az EVIN Nonprofit Zrt. parkolási üzletága a bevétel feléből fedezi az összes kiadást. A két szám közötti különbség, évi közel 300 millió forint, amit a kerület más, égetően fontos kiadásokra, például a leginkább rászorulóknak megsegítésére vagy a kerület zöldítésére tud fordítani. **B. J.**

Korábban üres lakások bérbeadása

SZTORI

Blöffölő „államtulajdonosok”

A napokban vaskos felszólítólevél érkezett Halmi Gyula EVIN vezérigazgató, Hajzer János, a parkolási üzletág vezetője és jogi képviselőik címére. A Magyar Állam nevében! címet viselő végzés arról szól, hogy a Magyar Állam Legfelsőbb Bíróságának Társadalmi Bírósági ügycsoportja a címzetteket 1 500 000 forintos kár, valamint 4 500 000 forint sérelmi díj megfizetésére kötelezi. A kacifántos jogi fordulatokkal teleírt, címeres pecséttel, hivatkozási számmal is ellátott irat azt nehezményezi, hogy a magyar állam egyik tulajdonosát (!) a parkolóór annak ellenére is megbüntette, hogy gépkocsijának szélvédője alatt korlátlan parkolási engedély díszelgett.

A fenyegető hangú, többoldalas dokumentummal azonban van némi gond. Nevezetesen, hogy a Kúria létrehozása óta Magyarországnak nincsen Legfelsőbb Bírósága, amelynek nem létező Társadalmi Bírósági ügycsoportja, így nem hozhat ítéletet. Egyszerű, de korántsem ártalmatlan blöffről van szó. A bonyolult blablával körített hétdoldalas dokumentumból kihüvelykezhető, hogy alternatív valóságban élő emberek kitalálták: a Magyar Köztársaság jogfolytonossága megszűnt, amikor az országot átkeresztelték Magyarországra. (Természetesen nem szűnt meg.) Létrehozták viszont a Magyar Állam Tulajdonosi Közgyűlését, amely egy hozzá benyújtott nyilatkozat fejében bárkit a Magyar Állam tulajdonosának ismer el. És persze miért is kellene fizetnie valakinek a parkolásért, ha saját tulajdonán parkol?

Ez a blöff persze nem jön be, ha egy sokmilliárdos vagyonnal gazdálkodó komoly céget akarnak átverni, de sajnos a jogi ügyekben járatlan magánembereket megijesztheti a pecsét, a hivatalos bírósági végzésekre emlékeztető nyelvezet. Az EVIN vezetői feljelentést tettek.

GONDOSKODÓ ERZSÉBETVÁROS

A szociális ellátás mátrixa

Farkas Tünde Kolozsvárott született, 1990-ben, pár nappal a román forradalom után települt át Magyarországra. Érden egy postánál helyezkedett el, majd irodavezető lett egy cégnél. Érettségi után kereskedelmi szakközépiskolát is végzett. Budapestre költözött, és a VII. kerületi önkormányzatnál vállalt másodállást: hétfőként ebédet szállított a rászorulóknak. 30 évig dolgozott a kerületi idősellátásban, és középvezetői szintet ért el. Három éve sikeresen pályázta meg a Bischitz Johanna Integrált Humán Szolgáltató Központot igazgatói posztját. Jelenleg is a kerületben él, hobbija az úszás, szeret táncolni, biciklivel közlekedik a munkahelyére is.

2020 szeptemberétől vezeti a Bischitz Johanna Integrált Humán Szolgáltató Központot. Milyen ambíciókkal vállalta a feladatot, mit sikerült megvalósítani?

– Számomra a legfontosabb cél, hogy a szolgáltatásaink még színvonalasabbak legyenek, még gördülékenyebb az ügyintézés. Ezt nem könnyű megvalósítani egy olyan színes, bonyolult intézményben, mint a miénk. Azt szoktam mondani: a csecsemőkortól az élet végéig szinte minden szociális területet lefedünk. Hozzánk tartoznak a bölcsődék, az iskolai védőnői hálózat, az iskolai étkeztetés, a gyermekfogászat és a szájszűrés, a családsegítő központ és gyermekjóléti szolgálat, valamint a szociális étkeztetéstől a bentlakásos intézményekig, az idősek klubjain és a házi segítségnyújtáson keresztül, a teljes idősellátás. Működtetjük a Mozgáscentrumot, ahol minden korosztály igényeit igyekszünk kielégíteni. Összesen 352 munkatársunk van, és leginkább azt szerettem volna elérni, hogy a kollégák ne csak egymás mellett dolgozzanak, hanem valóban együttműködjenek. A sokféle szakterület összehangolása teheti hatékonyabbá a munkánkat, és ezen múlik a minőségi ellátás. Ebben sokat léptünk előre.

Mi az, amit az elmúlt három évben sikerült megvalósítani?

– Felújítottuk a városligeti bölcsőde tetőszerkezetét, kijavítottuk a csatornarendszerét. A Lövölde téri bölcsőde udvarának rekonstrukciója is befejeződött. A Dózsa György úti idősek otthonának szellőztető berendezéseit szintén felújítottuk, mindhárom bölcsődénket klimatizáltuk. Önként vállalt önkormányzati feladatunként elindítottuk a Fecske Szolgálatot, amely otthoni segítséget nyújt fogyatékos vagy tartósan beteg gyermeket gondozó családoknak. Megnyílt

a Varázsdoboz Fejlesztő Központ és Játsszóház is, ahol hiánypótló szolgáltatásokat nyújtunk a sajátos nevelési igényű, és más problémákkal küzdő gyerekeknek. Kiemelt célunk, hogy az érintett családoknak pedagógiai, gyógypedagógiai és pszichológiai támogatást nyújtsunk. Az idősellátásban is fejlődöttünk: a klubok programjai jóval gazdagabbak és színesebbek lettek, és olyan foglalkozásokat indítottunk el, amelyekkel más korcsoportokat szeretnénk a klubokba vonzani. A Mátrix programunk célja, hogy a különböző generációk jobban megismerhessék

TUDTA-E?

A Humán Szolgáltató Központ idei költségvetése 3 milliárd 990 millió forint.

egymás életét, tanulhassanak egymástól. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy az elidegenedő világban erősítsük a személyes kapcsolatokat.

Közben az elmúlt 30 év legnagyobb bérfelesztését hajtották végre.

– Közismert tény, hogy az egészségügyi dolgozók alulfizetettek, ám a szociális ágazatban még rosszabbak a fizetések: itt 2008 óta nem változott a közalkalmazotti bértábla. Elvégeztünk házon belül egy szegénységi dolgozói kutatást, a kérdőívekre 186 kollégánk válaszolt önkéntesen. 56% állította, hogy nem engedheti meg magának a minőségi étkezést, 36% pedig lakhatási nehézségekkel küzd. Sikerült elérni, hogy az önkormányzat képviselő-testülete évente 282 millió forintos keretet biztosított a munkatársaink differenciált béremelésére.

S. Zs.

SZTORI

Farkas Tünde a lelke mélyén még mindig szociális munkásnak érzi magát, és hiányoznak neki a szépkorú gondozottjai. Amikor teheti, részt vesz az idősek otthonaiban tartott rendezvényeken. A Peterdy utcai otthonba is gyakran visszajár. „Múltkor az egyik néni odajött hozzám, és megjegyezte: milyen jó, hogy náluk dolgozom, mert olyan kedves vagyok. Azt hitte, én is az otthon egyik gondozója vagyok. Nagyon jólesett. Örülök, ha még mindig úgy tudok jelen lenni és segíteni, hogy idősgondozónak néznek.”

TISZTA, BIZTONSÁGOS ERZSÉBETVÁROS

Erzsébetváros és a köztisztaság

Az önkormányzat kiemelt összeget fordít a tisztább, zöldebb környezetre. Hol tartunk? Az Erzsébetváros Kft. igazgatóját, Galambos Andrászt kérdeztük.

Mennyit költ Erzsébetváros a közterületek tisztán tartására?

– Közel egymilliárd forintot évente. Ez komoly összeg fővárosi szinten is.

Szaktárgy szempontjából Erzsébetváros nagy kihívás.

– Nem ijedhetünk meg a feladattól, bár nyilvánvaló, hogy gyors eredményt nem könnyű elérni. Ezt minden nap újra kell kezdeni. Hogy a kertészeti ágazattal kezdjük, a zöldterület a kerületben nem nagy, de ami van, az parkosított.

Amiről szó lesz, unalomig ismert. A környezeti terhelés Belső-Erzsébetvárosban az átlagnál is nagyobb.

– A bulinegyed népszerű sajtótéma, miközben nem felejthetjük el, hogy van Középső- és Kül-

ső-Erzsébetvárosunk is, ahol szintén vannak feladatok. Amelyek már nem a turizmus következményei.

Merthogy a társasházak takarítóit nehéz rávenni arra, hogy a ház előtti járdát tisztán tartsák?

– Ez a rendszerváltás körüli időre nyúlik vissza, amikor bérházak százai alakultak társasházzá. Aztán elfelejtették azt az IKV-s örökséget, hogy a járdák tisztán tartásáért az épület kezelője felelős. Vagyis a társasházi közösség. Így csak üdítő foltként látunk járdát, ahol a társasházak tulajdonosai lelkiismeretesen takarítanak. Sokkal jobb lenne a helyzet, ha az emberek megértenék, hogy a tisztább, egészségesebb környezet az ő közreműködésüket is megköveteli.

Hány társasházi közösség működik Erzsébetvárosban?

– Nagyjából 1200. Egyértelmű, hogy társadalmi kapcsolatok nélkül ezt a munkát nem lehet eredményesen elvégezni. Bármennyire igyekszünk, bármennyi pénzből gazdálkodhatunk, bármilyen gépeket vásárlunk, mindez szélmalomharc, ha a lakosság nem partner ebben. Miközben a vendéglátóhelyek üzemeltetőivel

az együttműködés biztató. Egy megállapodás keretében nemcsak az üzlet előtti közteret fogják hamarosan tisztán tartani, hanem a legsűrűbben lakott utcáriszkeket is.

A takarításnak, ahogy a szemetélnak is, megvan a maga ritmusa. Dél előtt a Wesselényi utcában jártunk. Az utca nyolckor tiszta volt. Este tízkor már más lesz a helyzet.

– A takarítás hajnalban kezdődik és hat-nyolc órán át folyamatosan zajlik. A munkát a legkényesebb szakaszokkal kezdjük. A helyzet az esti órákig elfogadható. De bosszantó, hogy egyesek nappal is kihelyeznek az utcákra olyan hulladékokat, amit a szabályok tiltanak. A szemetesevény mellé kirakott hulladékot, kartonpapírt az FKF nem viszi el. Ez épp olyan szabálysértés, mintha építési sítet, bútort, háztartási gépet vinnének ki, ami csak lomtalanításkor lehetséges.

Erzsébetvárosban nem is a szilárd hulladék a legzavaróbb, hanem az „éjszakák nyoma”.

– Tévedés, hogy minden szennyezés turistáktól származik. A kutyapiszok, az illegálisan kihelyezett hulladék az egész kerületre kiterjedő gond. Ha mindenki ügyelne a közterületek tisztántartására, pénz és kapacitás szabadulna fel.

A kocsák, boltok előtt minikukák jelennek meg. Ez újdonság?

– Július 1-jétől lépett életbe az önkormányzat szigorított köztisztasági rendelete, amely minden szolgáltatót kötelez, hogy a bejárat előtt, ahol nagy mennyiségben jelenik az üzleti forgalomból származó hulladék, saját kukákat helyezzenek el.

SZTORI

Teherautónyi lom az utcasarkon

Van egy csúfondáros szlogen a takarító-szekcióban: „minden nap lomtalanítás”. Hogy nem csak a sörturistákkal lehet gond, jelzi a civilek nemtörődömsége, akik a háztartásban fölöslegessé váló holmit az utcára teszik. Bútor, mikró, hűtőgép, elöregedett mosógép, minden előfordul. Mivel az FKF ezt nem viszi el, a begyűjtés a kerületre marad. Engedélyük sincs arra, hogy az így keletkező darabos hulladékot tárolják. Van egy cég, amely – persze komoly díjazás ellenében – az önkormányzattal kötött szerződés szerint vállalja a megsemmisítést. Karton és göngyölegnapokon (szerdán) az utcára kitett anyagot gyűjtik és viszik el. Az átlagos mennyiség egy teherautó. Amúgy, az illegális lomtalanítás súlyos jogsértés. A kerületi rendszert a kamerák rögzített adatai alapján szigorúan bírságol érte, számos esetben feljelentést is tesz.

Ha lassan is, de változik a takarítás módja.

– Eddig minden évben sikerült a technikát fejleszteni. Vannak önjáró gépeink, amelyek a tereket, járdákat hatékonyabban tisztítják. De a szűk belvárosi utcákon, főként a parkoló autók miatt, nem tudjuk nélkülözni a kézi takarítást sem.

Ha a nemrég tartott Wesselényi utcai teszt-sétánk eredményét összegezzük, a lakosság szemléletét lehetne a leggyorsabban megváltoztatni.

– Komoly tartálékot látunk ebben. A turistákkal sem reménytelen a kommunikáció. Tudniuk kell, hogy örömmel látjuk őket, sokat teszünk azért, hogy a város az ő kedvükre is szebb, rendezettebb legyen. Ám ebben nekik is segíteniük kell.

B. A.

TUDTA-E?

Az utcák tisztántartására szánt összeg idén meghaladja az egymilliárd forintot, amiben benne van a közterületi illemhelyek, a kutyafuttatók működtetése és a graffiti-mentesítés költsége is.

ZÖLD, FENNTARTHATÓ ERZSÉBETVÁROS

Több árnyék, tisztább levegő

Nagyszabású zöldítési, klímavédelmi programba fogott Erzsébetváros Önkormányzata. Még tart a tervezés fázisa. A nemrég kinevezett főtájpítésszel, Takács Dániellel beszélgettünk.

Az első elágazási pont: döntést kell hozni arról, hogy több fát, vagy több parkolóhelyet akarunk.

– Minden szempontból az lenne az ideális, ha minél több fát tudnánk ültetni. A fának sokkal nagyobb zöld értéke van, mint az alapsíkon tenyésző növényzetnek. Lombkoronát nevel, fotoszintézis révén tisztítja a levegőt, árnyékolja a forró beton- és aszfaltfelületeket.

Vannak-e Erzsébetvárosban a zöldítés szempontjából reménytelen helyek?

– Nem létezik olyan hely, amelyen ne lehetne segíteni. Persze vannak korlátok. A nagy közlekedési tengelyek (Dohány utca, Wesselényi utca) nehezítik a helyzetet. A kerület által folytatott forgalomcsillapítás ezért is hasznos.

Hol várhatók a közeljövőben intenzív zöldítési akciók?

– Több olyan közterület tervezése indult el, amelyek a lakók életminőségét javíthatják. Ilyen a Kéthly Anna tér. Itt a tervezési fázisban járunk, akár csak az Almássy utca zöldítésében, a Nefelejcs utca, Dembinszky és Damjanich utcák közötti szakaszának felújításában. A fák alatt nagyobb életteret biztosítunk a növényeknek. Az északi oldalon megvizsgáljuk, van-e lehetőség új fák telepítésére, külön is foglalkozunk majd a Szenes Hanna park rendezésével. A Dembinszky utca, Dózsa György út és a Bethlen Gábor utca közötti szakaszára is közbeszerzési eljárást írunk ki. A Madách egyik oldalán parkoló van. Részben azt is szeretnénk zöldíteni.

Most jótsszunk el a gondolattal: hogy nézne ki a VII. kerület, ha korlátlan mennyiségű pénze lenne a zöldítésre?

– Amit rendezni kellene – és ez nem anyagi kérdés – a parkolás ügye. Egy olyan sűrűn lakott kerületben, mint Erzsébetváros, ez stratégiai kérdés. Amikor idekerültem, szomorúan tapasztaltam, hogy hiába épültek parkolóházak, nem használják ki őket. A fásítás nyilván közterületi parkolóhelyek megszüntetésével jár. Ha lemondanánk néhány közterületi parkolóról, könnyebb lenne a feltételezett, de nem létező pénzemet faültetésre, ezzel élhetőbb környezet létrehozására költeni.

A levegő minősége mennyiben befolyásolja a tájszépítési terveket?

– A megfelelő légcserre elengedhetetlen feltétele a levegőáramlás. Ha az utca felülete fölforsodik, a légcserét a felfelé áramló meleg levegő blokkolja.

A forgalomcsillapítás a kerületben egyszerre igazgatási és választási kérdés. A zöldítés nem az?

– Erre nem tudom a választ, lévén, hogy szakember vagyok, nem politikus. Úgy gondolom, hogy amikor kevés a zöldfelület, és a meglévő növényzetet is nehéz megőrizni, a zöldítés minden szempontból fontos. De vegyük úgy, hogy ez magánvélemény.

Amikor felmérte a helyzetet, milyen esélyeket látott a szakmai szempontok érvényesítésére?

– Szerintem az erzsébetvárosi lakosok „ki vannak éhezve a zöldre”. Ám az, hogy a kerület élhetőbb legyen, hosszútávú vállalkozás. A zöld stratégiák minimum húsz évre készülnek, és persze az is szempont, hogy a folyamat illeszkedjen egy közös fővárosi fejlesztési stratégiába.

B. A.

SZTORI

Meddig él egy fa?

Állunk a Nefelejcs utcában az óvoda előtt, utcafórum. A főtájpítész a közönségnek a megújítási tervet ismerteti. A fák „életindex” kerül szóba futólágy, mely esetünkben sajnos már alacsony. Igaz, egy fa sem él örökké, egy Örkény novella címéből is tudjuk. A japánakác szívós, gyönyörű fajta (hatvan-hetven évig is húzza, íme), de abba és amabba a szakember szerint már háltni jár a lélek. A fertőzött törzsön furcsa dudorok. Egy néni sajnálkozik: milyen kár. Ötvenhatban ez a nagy fa még kifaként itt állt, és egy gránát vagy micsoda, talán sorozat, lövedék leborotválta a tetejét. Akkor megmentett minket! Később aztán újra kihajtott, nem adta fel, és most itt áll. „Ez?”, kérdezi hitetlenkedve a szakember. „Ez”. Hallgatunk. Valami, valamikor történt, az biztos. Egy bácsi is megerősíti. Átpillantunk a túloldalra. Talán ki kellene tüntetni szegényt. Emlékhát ültetni neki a „Nefelejcs utca hős fája” felirattal.

Mert nem lehet a fákat búcsú nélkül kicserélni. Felpillantunk a magasba. Szevasz. Aszél meglebbenti a lombokat.

TUDTA-E?

A zöldfejlesztések költségvetése a kerületben egymilliárd forinthez közelít.

Környezetbarát Erzsébetváros

Tóth Csaba, a klímavédelmi kabinet vezetője 1978-ban született Miskolcon. Az Állatorvostudományi Egyetem zoológia szakán végzett, majd a CEU-n környezetvédelmi szakpolitikát tanult, és PhD fokozatot szerzett környezetvédelmi témában. Dolgozott civil szervezeteknél, majd a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségénél. A VII. kerületben 2000 óta él. Hobbija a snowboardozás, és szívesen vesz részt több napos hegyi túrákon.

A jelenlegi önkormányzati vezetés kezdettől fogva prioritásnak tekintette a zöldpolitikát, a választás után már 2019-ben létrehozták a Klímavédelmi és Fenntarthatósági Kabinetet és annak irányításával Tóth Csabát bízták meg. A képviselő-testület akciótervet fogadott el, amelyben felvázolták, milyen intézkedésekre lesz szükség, hogy 2030-ig legalább 40 százalékkal csökkentsék a kerületben a széndioxid-kibocsátást. A stratégiai tervezés folytatásaként idén májusban megszavazták azt az energiahatékonysági koncepciót, amelyben már konkrét javaslatokat tettek az épületek környezetbarát működésére. A klímakabinet felmérése szerint ugyanis a széndioxid kibocsátás közel 50 százalékaért a lakóházak rossz állapotú, elavult fűtési, hűtési rendszerei felelősek.

Tóth Csaba szerint a másik nagy környezeti gondunk a túl sok autó: – A parkoló gépkocsik annyi helyet foglalnak el a kerületben, hogy ez fékezi a zöldítést, fák ültetését, sétálóutcák kialakítását. Az autóforgalom okozta légszennyezés miatt évente 40-50 helyi lakos hal meg. – Korábban az erzsébetvárosiak korlátlanul

igényelhetek gépkocsijaik után 100 százalékos parkolási támogatási kedvezményt. A képviselő-testület a klímakabinet kitaró ösztönzésére 2022-ben elfogadta, hogy csak az első autó után járjon ez a támogatás. A második gépkocsi után a járműtulajdonosnak az autó környezetvédelmi kategóriától függően évi 40-100 ezer forintos parkolási díjat kell fizetnie. A rendelet módosításával sikerült elérni, hogy már jóval kevesebb gépkocsira kérnek parkolási engedélyt. Erzsébetváros hagyományosan támogatja, hogy azok a kerületi diákok, akik betöltötték 16. életévüket, jogosítványt sze-

rezhessenek. A klímakabinet javaslatára ezt a támogatást kiterjesztették kerékpár és roller vásárlására is, és sok diák jogosítványszerzés helyett ma már ezt veszi igénybe.

Az Almássy téren 2021-ben épült fel az első közösségi komposztáló, és évente több százan hozzák ide a konyhai zöld hulladékot. Megalakult a kerületi komposztbarátok civil közössége is. Szintén az Almássy téren adták át a Meseösvényt, amely játékos formában tanít kicsiknek környezettudatos ismereteket. A klímakabinet rendszeresen szervez óvodai, iskolai programo-

SZTORI Övök itt a tér!

Tóth Csaba számára az egyik legemlékezetesebb esemény az Iskola utca uniós programjának megrendezése volt. A Levegő Munkacsoport által kezdeményezett akció megvalósításába a MOME is bekapcsolódott. Május 3-án a rendőrség lezárta a Kertész utcai általános iskola előtti útszakaszt, és a diákok kivonultak a sulijuk elé. „Megdöbbenő volt látni – folytatja Tóth Csaba – hogy amint lezártuk az utcákat, a gyerekek teljes természetességgel vették birtokukba a területet. Rajzoltak az aszfaltra, játszottak. Ez az esemény is megmutatta: a gyerekek számára is élhetőbbé válna a kerület, ha sikerülne csökkenteni az autók számát.

Növekvő keret zöldterület fenntartásra

kat, workshopokat, és a jövőben még inkább erre a korosztályra szeretnének fókuszálni.

Jövő tavaszra elkészül Erzsébetváros részletes környezetvédelmi programja a következő öt évre. Az előkészületek már megkezdődtek, az Erzsébet körüli önkormányzati épületek, illetve a Klauzál téri csarnok tetején is napeleket szerelnek fel, amelyek a fosszilis energiafelhasználást 20 %-kal fogják csökkenteni. Hasonló beruházások várhatók két kerületi bölcsődében és egy időszobában is. **S. Zs.**

BIZTONSÁGOS ERZSÉBETVÁROS

Rendészet: látható az elkövetők mozgása

Sedlák Tibor, a kerület rendészeti igazgatóságának vezetője végigjárta a rendőri pálya létrafokait nyomozótól az osztályvezetőig, majd a főváros önkormányzati rendészetén lett szolgálatvezető. Ő hozta létre azt a 78 fős egységet, amely a BKV ellenőrök munkáját segíti, biztonságukat őrzi. Amikor ez az egység már rendben működött, ismét olyan feladatra pályázott, ahol nulláról kellett építkezni: ő szervezte meg Soroksár rendészetét. Állíthatjuk: a hetedik kerület rendfenntartóinak irányítása sem kisebb kihívás.

Kemény feladatot vállalt, amikor arra szegődött, hogy kollégáival a sokat emlegetett bulinegyedben tartsa fent a rendet.

– Tény, hogy a belső-erzsébetvárosi szórakoztató negyed olyan hely, ami Magyarországon egyedülálló. Egy-egy szép nyári hétvégén, akár százezer ember is megfordul itt. Ez húzós feladatokat ad nyolcvan ember számára, ami a megengedett létszámunk, ráadásul most kevesebben vagyunk. Nem titok, hogy vannak létszámgondjaink, hiszen nincsenek túlfizetve a kollégák, a feladat pedig nagyon nehéz. Tudni kell: a közterület-felügyelői szakma – mondjuk így – a társadalmi megbecsülés létrájának nem áll a legmagasabb fokán. Úgy emlegetnek bennünket, hogy na, ők azok, akik büntetnek, bírságotnak, pedig számtalan más feladatunk is van. Én erre azt szoktam mondani, ha azt akarjuk, hogy komolyan vegyenek bennünket, akkor úgy kell kinézni és úgy kell viselkedni, mint akinek kijár a tisztelet.

Értem. De biztonságosabb, jobb hely lett-e Erzsébetváros amióta ön itt van?

– A válaszhoz tisztáznunk kell, hogy nekünk mi a dolgunk és mi nem. A közrend és a közbiztonság fenntartása az állami feladat, a rendőrség hatásköre. Az önkormányzati rendszereket

arra találták ki, hogy a képviselőtestület rendeleteit betartassák, az önkormányzati tulajdonú közterületek használatát ellenőrizzék, ehhez jönnek kiegészítésül a KRESZ szabálysértések. Eljárunk a köztisztasági szabálysértések, a közterületi alkoholfogyasztás, csendháborítás eseteiben. Ez sem könnyű feladat, különösen nem ilyenkor nyáron. Ezért szeptember 16-ig minden csütörtökön, pénteken és szombaton megerősített szolgálatot látunk el Belső-Erzsébetvárosban. Most július elsejétől új feladatunk is van: ekkortól hatályos az önkormányzati rendelet, amely előírja, hogy a kereskedelmi tevékenységet végző vállalkozásoknak tisztán kell tartaniuk maguk előtt a járdát és szemetes edényeket kell kihelyezniük. Már ezt is szigorúan ellenőrizzük.

TUDTA-E?

2022-ben a kerületben regisztrált bűncselekmények 57,8 százalékában eredményes volt a nyomozás. Ez magasabb arány, mint 2010 óta bármikor.

Mi az, amit az elmúlt években sikerült felépíteni?

– Rendbe tettük munkánk technikai hátterét. Lecseréltük a régi, előregedett szolgálati gépjárműveket, új számítástechnikai eszközöket szereztünk be. De, ami a legfontosabb: megújítottuk a kerület elavult térfigyelő kamera hálózatát. Ennek a folyamatnak a végére – ha a csillagok állása megengedi – még idén pontot tudunk tenni. Amikor idejöttem, feltérképeztem, hogyan áll a rendszer. A 137 kamerából 107-et azonnal cserélni kellett volna. Mostanra lezajlott a harmadik közbeszerzés, szeptember közepére leszállítják az új kamerákat és azokat felszereljük az év végig. Megújult a rendszer műveleti központja is.

Ezt a rendőrséggel közösen működtetik.

– Igen, és ennek számtalan előnye van, hiszen bármilyen rendkívüli esemény történik a kerületben, a rendőrség azonnal a helyszínre tudja küldeni a járőröket. Így fordulhatott elő, hogy volt eset, amikor egy elkövetőt négy perc alatt elfogtunk. De a negyed- vagy fél órás elfogás ma már mindennapos, hiszen nyomon tudjuk követni az elkövetők mozgásának irányát.

Létszámgondokat említett. Közlebb hozzá-e a megoldást, hogy önöknél rendészeti középiskolások is tanulnak.

– Ezt még nem tudjuk, mert csak tavaly lettünk akkreditált felnőttképzési intézmény, amit persze szintén sikerként könyvelhetünk el. A tanév idején a Than Károly iskolából hetente öt diákot fogadunk, a nyár folyamán pedig itt töltik a szakmai gyakorlatukat. Azt reméljük, hogy maradnak: igyekszünk számukra vonzó környezetet biztosítani.

SZTORI

Rekordtempóban

Lakossági bejelentés érkezett a rendészetre arról, hogy a Dob u. 67. szám előtt egy autótasteréből ismeretlen személy mobiltelefon és pénztárcát lopott el. A Műveleti Központ munkatársai a térfigyelő kamerák felvételei alapján megállapították, hogy egy férfi benézett a gépkocsi utasterébe, majd kinyitotta az egyik ajtót. Benyúlt a járműbe, majd sietve távozott a helyszínről és bement egy közeli borozóba. A rendelkezésre álló információ alapján a gépkocsizó járőrök a gyanúsítottat néhány percen belül előállították a BRFK. VII. kerületi Rendőrkapitányságra.

Az egész fővárosban különlegességnek számít, hogy szerepet vállaltak a hajléktalan-ellátásban.

– Az ötletet az adta, hogy az egyik kolléganőnek van közterület-felügyelői és szociális munkás végzettsége is. Minthogy a hajléktalanok jelenléte a kerület lakóit erősen foglalkoztatja, úgy gondoltuk, hogy hasznos lesz kapcsolatba lépniük velük, feltérképezni, mennyien vannak, hol élnek. Ma már név szerint ismerjük őket. 35-40-en vannak és kedvelt tartózkodási helyük általában a bulinegyed területén van, ahol rengeteg a külföldi, így több csurran-cseppen nekik, mint vidéken. Természetesen tudatában vagyunk annak, hogy a hajléktalanság összetársadalmi probléma, amit kizárólag rendészeti eszközökkel nem lehet megoldani.

Akkor mi értelme van annak, hogy foglalkoznak velük?

– Nem csak mi ismerjük őket, de már ők is ismernek minket, így számos esetben hallgatnak ránk, amikor valamit elvárunk tőlük. Kapcsolatban vagyunk az ellátó szervezetekkel, például a Menhely Alapítvánnyal és a Vöröskeresztel. Őket értesítjük, amikor ezek az emberek veszélybe kerülnek a nyári hőségben vagy télen, de akkor is, ha valakit már napok óta nem látunk. Mert természetesen az emberi élet védelme a legfontosabb.

B. J.

ERZSÉBETVÁROS A KULTÚRNEGYED

Itt volt és lesz a kultúra fellegetvára!

Petőfi, Mikszáth, Rejtő, Bajor Gizi, Korda György, Örkény, Faludy, Latinovits, Honthy Hanna, Ruttkai Éva, és még rengeteg művész élt, alkotott itt. Írók, költők, színművészek százai vallottak és vallanak arról, hogy mennyire fontos számukra Erzsébetváros. A főváros szíve talán itt dobog lehangosabban, jelenleg is 10 színház otthona a kerület, mely egy színpompás, lüktető, érző, érzékeny, befogadó kulturnegyed. „A hagyományok, az adottságok kijelölik az utat, hogy Erzsébetváros mindig is Budapest kulturális fellegetvára maradjon!” – fogalmaz Szücs Balázs kulturális és civil ügyekért felelős alpolgármester.

A kerületnek átfogó és egyedülálló Kulturális Konceptiója van, mely egy 120 oldalas tanulmányban taglalja kulturális jövőképünket. A zsidó identitás őrzése, a régi és új mesterségek megmutatása, a kulturális esélyegyenlőség megteremtése kiemelt helyet kapott a tervek között.

A hagyományok továbbörökítése, a zsidó művészet megmutatása evidencia ebben a kerületben. „Teltházaz Értéktár-esteket rendezünk a Csányi 5-ben, mindig hatalmas az érdeklődés a Zsidó Történeti Tár összes eseménye, s a modern zsidó programok iránt is. A Judafest és a Spinoza Fesztivál partnerei vagyunk, szeptemberben ismét lesz zsidó öröme a Dob utcában, s számos koncertnek lehetünk részesei a Rumbach zsinagógában. Európa egyetlen független zsidó színháza – a Gólem – is otthonra talált a kerületben, együttműködünk számos rendezvény kapcsán: például itt lesz a nyitánya a 150 éves Zsidó Budapest programsorozatnak: a Csányi utca

szeptember 3-án sétáló kult-utcává alakul egy fesztivál erejéig.

RÉGI ÉS ÚJ KREATÍV IPAROSOK

A kihálófélben levő kézműves szakmákat lehetetlen feltámasztani, de az emléküket meg kell őrizni, ez így is lesz, ígéri az alpolgármester. „Idén már Értéktár-beszélgetéseket is szervezünk, a Róth Múzeum kertjében. Legutóbb régi mesterségek képviselőivel találkoztunk.” Tavaly megnyílt az Akácfa utca 59-ben az első Ötös Mesterségtörténeti Gyűjtemény, mely nem csupán szemet gyönyörködtető tárlat, hanem inspiráló közeg is a hivatást választóknak.

A régi mesterségek előtt tisztelni, a modern, kreatív ipar felé nyitni akar az önkormányzat: szándékaink szerint hamarosan fiatal kézművesek, designerek népesíthetik be Erzsébetvárost.

Négy helyszínen évente több mint kétszáz programmal várja a látogatókat az ERÖMŰV-

HÁZ. Kultúrpoint nyílt a Thököly utcában, hogy még előbb lehessen a kapcsolat a lakókkal.

A kerület saját irodalmi ösztöndíjat alapított és minden itteni színházzal él az együttműködés. Az „Elsők” sorozatban a Bethlen Téri Színházban mutatkoztak be a Táncművészeti Egyetem fiatal tehetségei, s hamarosan színpadra lépnek a K30 – a Művészeti Szakgimnázium – drámatagozatos diákjai, hogy megmutassák, ők milyen tehetségesek. A Rumbach zsinagóga pedig a Molnár Antal Zeneiskola gálájának adott teret.

Csernus Mariann legendás előadását – a Vizsolyi Bibliát – újította fel és mutatta be Erzsébetvárosban, a Bethlen Téri Színházban. A programot támogatta az önkormányzat is.

A 94 esztendő Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművész korát meghazudtoló tempóban készült az alkalomra, maximálisan ügyelve minden apró részletre frizurától a kosztümig. A sajtóbemutató előtt kétszer lepróbálta az előadást, s mire az újságírók, fotósok elé állt, már nagyon fáradt volt. A színpadon aztán az előadás vége felé megállt, megköszönte a figyelmet, elnézést kért, hogy nem bírja tovább, kimerült. Vastapssal búcsúzott tőle a sajtó. Másnap aztán fantasztikusan sikerült a Vizsolyi Biblia 2.0 bemutató. Jó egészséget, sikeres esteket kívánunk a Művésznőnek!

„Miközben színházak zárnak be, nálunk nyílt egy új: a Gólemmel társbérletben működik a fiatalokból álló Apertúra Társulat és segítjük a Rátkai Társulat Brecht-bemutatóját a Fészek Művészklubban. Azt látjuk, hogy kevés a lehetőség a bemutatkozásra, nekünk pedig kötelességünk legalább egy kis búrát emelni a független, kortárs kultúra fölé.”

A kerületnek az is fontos: ne csak a pénzen múljon, ki jut el színházba.

„Folytatódnak a Bethlen csapatával karöltve a Gang előadások, 1400 néző járt a cirkuszfesztiválon, és látta a Baross növendékeinek János vitéz adaptációját” – sorolja Szücs Balázs, hogy a „kultúra mindenki számára elérhető legyen!”

T. Zs.

Fogorvos a mosolygó gyerekekért

Nehéz elképzelni, hogy van olyan kisgyerek, aki szeret fogászhoz járni, és a fogorvosi székben dönti el életre szóló hivatását. Pedig pontosan ez történt **Dr. Kazayné Dr. Klement Orsolyával**, s meg is valósította gyermekkori álmát: immár tíz éve gyógyít a VII. kerületben, jelenleg a gyermekfogászati alapellátás vezetője. Az önkormányzat idén neki ítélte az Egészséges Erzsébetvárosért díjat. Ezt az elismerést a Semmelweis nap alkalmából adják át minden évben annak az egészségügyi szakembernek, aki a legtöbbet teszi a betegekért.

hat éve dolgozik másik három kollegájával. Mivel ez az egyetlen gyermekfogászati rendelő a kerületben, a bölcsődétől az érettségiig minden erszébetvárosi fiataalt ők látnak el. Praxisukhoz több ezer gyerek tartozik. Évente tartanak fogászati szűréseket. A szülőket pedig igyekeznek meggyőzni arról, hogy hozzák el a gyerekeket rendszeres kontrollra. A legtöbb szülő együttműködő, de akadnak negatív példák is. „Találkoztam már olyan harmadikos gyerekekkel, aki bevallotta, hogy még soha sem volt fogkeféje – folytatja a doktornő –, vizsgáltam olyan kisdíákot, akinek a szájában felül nem voltak fogak, mert mind letört. Egy másik alsósnak pedig azt mondta az édesanyja, hogy „Nem baj, ha elromlanak a fogaid, „legfeljebb protkód lesz, mint anyádnak.” Megdöbbentő, és sajnos nem ritka az ilyen eset.”

Dr. Klement Orsolya szerint a gyerekek fogainak állapota sokat elárul a családi háttéréről. „A száj higiénia nem az egzisztenciális helyzet-től függ, mert az olcsó fogkefe és fogkrém is megfelel. Leginkább a szülők iskolázottsága,

mentális állapota számít, s hogy mennyire figyelnek oda a gyerekeikre. A kicsik rossz fogai olykor a túlzott szülői kötődésről árulkodnak: „Egyszer elhoztak hozzám egy három éves gyereket, aki bölcsődébe sosem járt, és óvodakezdetre készültek. Belenéztem a gyerek szájába: húsz fogából tizenhét volt rossz. Az édesanya elmondta, hogy még mindig anyatejjel táplálja a gyermekét, egész éjszaka szoptatja. Nem tudta, hogy ezzel árthat is neki. Az elhúzódozó szoptatás az anya túlzott lelki kötődéséről szólt, nem akarta elengedni, önállósnodni a gyerekét.”

A szemléletváltáshoz nagyon sok felvilágosításra, gyakorlati tanácsadásra van szükség. A fogorvosok megtanítják a gyerekeket a helyes fogmosásra és táplálkozási tanácsokat is adnak. Például, hogy nassolni, ropogatni egészséges ételeket is lehet: zöldségeket, gyümölcsöket. Az édességek közül jobb a fogaknak a csoki, mint karamella vagy a gumicukor. Nincs mindig lehetőség étkezés után fogat mosni, de már az is sokat segít, ha naponta kétszer öblögetünk. Dr. Klement Orsolya számára a legfontosabb cél, hogy a gyerekek ne félve jöjjenek a fogászatra. A Hevesi Sándor téri rendelőben nem is lehet zokogó, rettegő gyerekekkel találkozni. Mindig megnyugtatótja őket a kedves doktor néni. Volt olyan félős kis páciense is, aki két éven át nem nyitotta ki a száját a rendelőben. Aztán egyszer csak megtört a jég, és azóta szívesen jön magától is a rendelőbe.

A sok felvilágosító munkának is köszönhetően javul a kerületben a gyerekek fogászati állapota. Dr. Klement Orsolya azt mondja, hivatásában az a legszebb pillanat, mikor egy gátlásos fiatal újra mosolyog. Nem szégyenkezik a lyukas fogai miatt, szép a mosolya. Az önbizalomhoz, önbecsüléshez ez is nélkülözhetetlen.

Sándor Zsuzsa

Ingyenes táncórák a Király utcai klubban

Varga Brigitta a Király utcai idősek klubjában dolgozik, és idősgondozói munkája mellett van egy hobbi is: imádja a western-táncot. Hét éve tagja egy westerntánc csoportnak. Brigitta táncudását a hivatásában is hasznosítja: a Király utcai klubban elindította a senior westerntánc foglalkozásokat, amelyekre a többi kerületi klubból is szívesen jönnek a szépkorúak. A tánc lépéseket ő tanítja be, a speciális koreográfiákat Molnár Tímea, a hazai Senior Linedance- program elindítója készítette. Brigittáék úgy gondolták, a táncórát tovább bővítik, hogy életkortól függetlenül minden erszébetvárosi lakó látogathassa. A nyitott táncórák illeszkednek a Bischitz Johanna Integrált Humán Szolgáltató Központ mátrix programjához, amelynek célja, hogy közös események szervezésével segítsék a generációk találkozását.

„Westerntánc-kortalan kalandok” címmel a Király utcai klubban keddenként 16-17 óra között várják az érdeklődőket. Nem az a cél, hogy mindenki azonos szinten tanuljon meg táncolni, sokkal inkább az, hogy fiatalok, idősek jó hangulatban, jó közösségben töltsenek el egy órát. Ingen. Mi is részt vettünk egy nyitott táncórán, s előtte beszélgettünk néhány résztvevővel. A „kortalan kalandorok” egyike Maya, 21 éves egyetemista, szociálpedagógiát tanul, s mellette a kerületi Humán Szolgáltató Központban szociális gondozó. Azt mondja, ő azért is szeret idősek között lenni, mert annyiféle életstratégiát, problémamegoldást lehet tőlük megtanulni. Gyöngyi 52 éves adminisztrátor, a sok ülőmunkától fáj a dereka. Egyik ismerőse javaslatára jött el Brigittához, s bár sosem volt a „parkett ördöge”, vágyott egy kis mozgásra. Úgy érzi, jóval többet talált meg itt. „Isteni a hangulat, az órák után mindig feldobott vagyok. És a derékfájásom is megszűnt.” A nyugdíjas Julika legszívesebben receptre írná föl mindenkinek a táncot, az idősebbeknek különösen ajánlja: „Amióta Brigitta táncórára járok, fizikailag, lelkileg is sokkal jobban vagyok. A tánc javítja a koncentrációt, a memóriát is, hisz meg kell figyelni, jegyezni a lépéseket. Megtanít együttműködésre, és hogy odafigyeljünk egymásra.”

A klub emeleti termében felcsendül a zene, és a főszerep már a ritmusé, és a nagy nevetéseké.

S. Zs.

Ha egy képnek nincs története

Lőrincz Emőke grafikusként diplomázott a hajdani Iparművészeti Főiskolán, s azután az online térben kötött ki, vagyis számítógépes tervezéssel foglalkozott. Ám minden héten csak négy napot dolgozott, s az ötödik napon festett. Szép lassan építette a másik pályáját. Az első kiállítása 2018-ban volt, s azóta már állított ki duóban, trióban és csoportosan is. És mindeközben egy Motívumalkotó alkalmazást is kitalált, amit a MOON42 céggel és a Néprajzi Múzeummal vittek sikerre. Hét éve lakik Erzsébetvárosban és olyan mikro-közösségre talált, amelynek nem volt párja Angyalföldön.

A Damjanich 35-ös házat hajdan a Bruchsteiner és fia cég építette, akik bádog reklámtáblákat készítettek, s még a felirat is olvasható a homlokzaton. Milyen itt most lakni?

– Szerencsénk volt, hogy ideköltöztünk, mert nemcsak a ház gyönyörű és rendezett, a lakói is nagyszerű közösséget alkotnak. Volt itt már színház az udvarban, bográcsolás, önkéntes háztakarítás, szóval nagyszerű helyre érkeztünk.

A szakmájában is sikeres, mint alkalmazott grafikus, mégis évekként elzárta az elkezdet festeni.

– Élveztem a számítógépes munkát is, de hiányzott a kézi alkotás, ezért kezdtem festeni. A Dózsa György úti Második Emelet Rajziskolába jártam és Kis Róka Csaba egykori Bethlen utcai műtermébe. Minden technikát kipróbáltam, végül az olajfestészetnél maradtam. A hagyományos iskolát kedvelem, figuratív a festészetem. Most már műtermet is bérelek a Damjanich utcában, amely egy hátsó udvarra néz, nagyon csendes és hétvégéken jobbra ott dolgozom.

A képeinek története van, mint Anna néni-nek, aki a házban lakott és a Covid alatt ön gondoskodott róla.

– A házunkban három idős néni lakott, akikre többedmagammal vigyáztunk. Anna nénivel minden reggel kávéztunk, beszélgettünk. Saj-

nos azóta meghalt, de volt egy elsőáldozós fényképe, amit az örökösök kidobtak volna, én elkértem és megfestettem. Ez a festményem már Franciaországban van, egy francia gyűjtő vette meg. Van egy instagramek Kanada barátom, ő egyszer gördeszkával elesett, betörte az orrát és a gyógyulás fázisait kipszította. Ez megihletett és őt is megfestettem. A dédnagymamáról is találtam dobozban egy negatívot, ő is vászonra került. Képeim nem dekorációs célt szolgálnak, hanem történetet mesélnek el.

Több festménye is talált már vevőt, megrendelésre is fest?

– Vannak megbízásaim, de szerencsére szabad kezet kapok, így szabadon alkothatok.

Az idei Velencei Biennálén is szerepel az az interaktív, érintőképernyős program, melyet a Néprajzi Múzeum megbízásából az ön ötlete alapján Tasnádi Zsuzsanna muzeológussal közösen készítettek, és a MOON42 programozói fejlesztettek.

– Valóban, az „1001 Motívum és díszítmény” Pixel Perfect Awards-on arany díjat nyert és szerepel a Velencei Biennálé Magyar Pavilonjában, ahol a látogatók ki is próbálhatják idén november végéig. És amit ők ott a néprajzi motívumokból alkotnak, abból majd összeállítunk egy közösségi alkotást.

Első hallásra egyszerű, hogy a néprajzi motívumokat egyetlen alkalmazásba rendezzük, de ön előtt erre senki sem vállalkozott.

– Több mint 10 éve a Néprajzi Múzeum könyvtárában kerestem motívumokat, aztán a barátnőmmel felmentünk a főigazgatóhoz, aki kedvesen fogadott és biztatott. A MOON42 cég, vagyis munkahelyi főnököm felkarolta az ötletet és aztán a Néprajzi Múzeum csapatával dolgoztunk a projekten. Az adatbázis 3 éve készült el. Az erre épülő Motívumalkotó alkalmazást 1,5 éve kezdtük el, és most a második fázison, új funkciók hozzáadásán dolgozunk. Ma már 1300 néprajzi motívum szerepel a világ minden tájáról az adattárban és mindegyikhez van pár mondatos leírás. Ez sok szakembernek is szolgálhat forrásként designhoz, reklámhoz és a tárgyak maguk is közelebb kerülhetnek a múzeumi látogatókhoz.

Dalia László

Értékeink szem előtt

Talán egy emlékekkel, szerethető személyekkel, olvasmánnyal kezdődik a lokálpatriotizmus, és folytatódhat a környezetünkben álló épületek, az értékek, szellemi kincsek felfedezésével. Az Erzsébetvárosi Értéktár bizottság tagjai munkájuk során erre alapoznak, közelebb akarják hozni a lakókhöz Erzsébetváros egykor itt élt hírességeit, nevezetes épületeit, hagyományait.

ERZSÉBETVÁROSI ÉRTÉKTÁR

ÉPÍTETT ÖRÖKSÉG

New York Palota
Fasori Evangélikus Gimnázium
Budapesti Közlekedési Zrt. és székháza
Dohány utcai Zsinagóga
Csikágó városrészt
Rózsák tere
Garzonház

SZELLEMI ÖRÖKSÉG:

Bihari János Táncgyűttes
Róth Miksa hagyaték
Rejtő Jenő életműve
Jankó János életműve
Klősz György fényképész életműve és vállalkozása
Seress Rezső életműve
Örkény István életműve

Értéktári estek

2022-ben indult az Értéktár este rendezvénysorozata, amelynek eseményei telt házzal zajlanak a Csányi 5-ben. Rendkívül sikeres volt a Seress Rezső, Jávori Ferenc, Ráday Mihály est, Saly Noémi előadására pedig már székeket kellett szerezni a kávézóból, hogy le tudjanak ülni a nézők.

Ősszel folytatódik a rendezvénysorozat, várható Kalmár Pál, Tabányi Mihály emlékest, Keresztury Tibor szerzői est és többek között Rejtő Jenő életútjával is megismerkedhetnek az érdeklődők. Különleges esemény lesz a Budapesti cirkuszosok története újcirkuszi előadás, az Időutazók társulatával a Bethlen téri színházban, ahol megalakulása után Kellér Dezső főrendezői darabjait mutatták be, de lesz többfordulós helytörténeti vetélkedő diákoknak, felnőtteknek, és mint visszatérő vendég, biztosan újra eljön Saly Noémi is. Kövessék az eseményeket a Csányi 5. Facebook oldalán.

Az Értéktár Bizottság 2021-ben újjáalakult, neves helytörténész, műemlékvédő és lokálpatrióta újságíró is tagja lett az értékőrző csoportnak, melyben – az alig pár héttel később váratlanul elhunyt – Ráday Mihály, a Budapesti Városvédő Egyesület örökös, tiszteletbeli elnöke is örömmel vállalta a részvételét.

Az Erzsébetvárosi Értéktár Bizottság elnöke ma **Szücs Balázs** egyházügyi, kulturális- és civil alpolgármester, titkára **Bóka László János**, az Erzsébetvárosi Hagyományápoló, Városvédő, -fejlesztő Kulturális Egyesület elnöke.

A bizottság tagjai **Bárdi Zsuzsanna** alpolgármester, **Sajti Zsuzsanna** műemlékvédelmi szakmérnök, műemléki szakértő, **Dombi Gábor** zsidókultúra-történész, doktorandusz, **N. Kósa Judit** lokálpatrióta, Csengery Antal-díjas újságíró és **Gergely József**, egykori kerületfejlesztési alpolgármester.

A Hungarikum törvény egymásra építi az értékvédelem folyamatait, a Nemzeti Értékpiamis elmélete alapján a települési Értéktárba felvett nemzeti értékek bekerülhetnek a Megyei Értéktárba, onnan a Magyar Értéktárba,

és kivételes esetenként akár a Hungarikumok Gyűjteményébe is. Ennek a folyamatnak első lépcsője a települési, adott esetben az Erzsébetvárosi Értéktár, amelynek bővítésére akár a szellemi, akár az épített örökség esetében bármelyik kerületi lakó tehet javaslatot. Ennek folyamata nagyon egyszerű, el kell juttatni az információkat az Értéktár Bizottsághoz, névvel, elérhetőséggel, és a javaslat rövid indoklásával.

Javaslatétel: ertektar@erzsebetvaros.hu

ÉRTÉKTÁR PLUSZ – 2023

Ebben az évben a Bizottság előkészítő munkájának köszönhetően tízzel bővült azoknak az ismert alkotóknak és hagyományteremtő lokálpatriótáknak a köre, akiknek szellemi örökségét az Erzsébetvárosi Értéktár is őrzi.

Fotó: WMN

Bajor Gizi a magyar színháztörténet egyik legnagyobb színésznője Beyer Gizella néven 1893. május 19-én született az Erzsébet körút 1-es számú házban. Művészetével egy egész korszakot testesített meg, érdemei elismeréseként elsők között vehette át a Kossuth-díjat. Kiváló művész, a Nemzeti Színház örökös tagja. Személyiségére talán legjellemzőbb sokszor idézett mondata: „Ha rám szólnak, miért nem csípem ki magam, miért nem vagyok divatos, azt felelem: minek az? Ha beljebb nem látnak.”

Fotó: MKVM

Berger Leó kávé volt, az Erzsébet körút és a Király utca sarkán – a mai patika helyén – lévő Berger kávéház tulajdonosa, aki maga is ott, a Rátky-házban lakott. 1919-ig vitte az ipart, majd megvásárolta az Erzsébet körút 44-46. alatti bérházat, amelynek második emeletén élt 1899 és 1904 között Jókai Mór. Berger 1924-ben Jókai-udvarnak nevezte el a házat és emléktáblát helyezett el rajta, valamint kezdeményezte az író méltó síremlékének felállítását.

Faludy György Erzsébetvárosban (Damjanich utca 36.) született zsidó polgári családban. 1928-ban érettségizett a fasori Evangélikus Főgimnáziumban, ezután külföldi egyetemeken tanult. 1937-ben jelentette meg a Villon-átköltéseket, mely jó időre meghatározta pályáját. Irodalmi súlya, máig ható népszerűsége töretlen, villonládait tartalmazó kötetei jó eséllyel pályáznak a minden idők legkeresettebb magyar verseskötete címére. Versei klasszikusok lettek, velünk élnek és velünk is maradnak.

Fotó: Több az élet

Farkas József református lelképásztor 1914. október 16-án született Budapesten. Segédlelkészként többek között Budapesten, a fasori gyülekezetben szolgált. 1948-ban Ravasz László püspök a Kálvin téri gyülekezetből leválasztott hetedik kerületi új gyülekezet lelkészévé nevezte ki. Itt, a Klauzál téri Egyházközségben szolgált haláláig. Gyülekezete máig aktívan őrzi és ápolja emlékét, olyan meghatározó lelképásztornak tekintik, akinek ígéretdéseit, bibliamagyarázatait kiadják, terjesztik.

Fotó: Illyés Tibor

Janikovszky Éva (1926-2003) Kossuth díjas író, Erzsébetváros díszpolgára, 1955-től haláláig. Az Ifjúsági (később Móra) Könyvkiadó lektora, majd főszerkesztője volt, 17 éven át ő elnökölt a Gyermekkönyvek Nemzetközi Tanácsa magyar bizottságában. Elnökségi tagja volt az UNICEF Magyar Bizottságának, elnöke az Írószövetség Gyermekirodalmi szakosztályának. A mai napig a magyar gyermekirodalom meghatározó arca. Könyveit mind itthon, mind külföldön újra és újra kiadják, műveit játsszák a színpadokon.

Fotó: Illyés Tibor

Karinthy Frigyes a magyar irodalom egyedülálló alkotója, aki minden műfajban maradandót alkotott. Karinthy 1887. június 24-én született a Damjanich utca 27-es számú házban. Kosztolányi Dezső így vélekedett róla: „Ez a marha volt közöttünk az egyetlen zseni!”. Személyében tisztelhetjük a magyar irodalom leg-híresebb, legnépszerűbb, egyik legismertebb, legtöbbször olvasott, idézett és emlegetett humorista filozófusát.

Kellér Andor és Kellér Dezső

Kellér Andor és Kellér Dezső testvérek voltak. Erzsébetváros Csikágó városrészében, a Cserhát utca 14-es számú házban születtek. Később csupán néhány utcával költöztek odébb,

Fotó: Ország Világ

Fotó: Keleti Éva

az István utcába. Kellér Andor újságíróként, kabarészerzőként szerzett hírnevet, nem mellesleg egy elsüllyedt, színes világ utolsó jelentős és pontos krónikása volt. Kellér Dezső érdemes és kiváló művész, a Vidám Színpad örökös tagja az egyik legkiválóbb konferanstrién volt, lényegében az utolsó ebben a műfajban, mellette neves kabaré- és operettíró.

Fotó: Ruttkai Éva

Ruttkai Éva A magyar színháztörténet „tündérkirálynője” több helyen is lakott Erzsébetvárosban. Eddig nem volt ismert tény, hogy a VII. kerületben, jelesül a Csikágó egyik utcájában, a Garay utca 29-31-es számú házban született. A magyar színháztörténetben betöltött szerepét furcsa módon saját soraival lehet indokolni: „Nem lehet pontosan tudni, mi az én jelentőségem, de biztos, hogy csillagként kell szolgálnom. S ez nem a ragyogás, nem csak a ragyogás, mert hiszen a csillagnak dolga van. A csillagnak az a dolga, hogy messzire világítson. És ez nagyon nehéz.”

Szendrey Júlia Petőfi Sándor felesége több szalon is kötődik Erzsébetvároshoz. Petőfivel laktak a Dohány utca 373. szám (ma Dohány utca 16-18.) alatti Schiller-ház első emeletén, de éltek a Marczibányi-házban is, melynek helyén ma a Rákóczi út 10. számú épület található. Júlia második férjével 1853-ban költözött a Hársfa utca 1. alatti házba, e ház helyén áll ma a Hársfa utca 54-es ház. Szendrey Júlia fordította elsőként magyarra Andersen meséit. Költő volt, író és fordító, Magyarországon őt tekinthetjük az első modern nőnek, aki megérdemli, hogy ne csupán Petőfi Sándor múzsájaként és özvegyeként emlékezzünk rá.

Az oldalt összeállította Sári Judit

Az ERÖMŰVHÁZ műsorkínálata 2023. augusztus 10. – szeptember 24. között. A programok változhatnak. Az ajánlónkban szereplő eseményekkel kapcsolatban mindig tekintsek meg az aktuális információkat a kulturális intézmény honlapján: www.eromuvhaz.hu

K11 Művészeti és Kulturális Központ és K11 Labor

Budapest VII. ker., Király utca 11. Jegyek kaphatók online a jegy.hu és a jegyx1.hu oldalakon, valamint a helyszínen hétköznapiokon 10 és 16 óra között, és rendezvények kezdete előtt. További információ: www.facebook.com/kiralyutca11 és www.k11.hu, e-mail: titkarsag@eromuvhaz.hu.

08.16. | 20:00
SZEKERES ANDRÁS (JUNKIES)
KULT-Udvar
A 29 éves Junkies zenekar frontembere, Szekeres András idén szóló lemezzel jelentkezett, amiről 'Az ősz' című dala döntős lett a Dal 2023 versenyen. A zenész új dalait adja elő a K11-ben. Jegyek elővételben: 1500 Ft | Jegyek a helyszínen: 2500 Ft

08.18. | 19:00

WOLTAGE X V.01.D • Garden Live Act '23

A WOLTAGE X FRIENDS háromrészes sorozat, ami akusztikus és elektronikus zenék intuitív kombinációja. A harmadik alkalom vendége: v.01.d. VOID 1995-ben kezdett graffiti-kezt festeni. 2005-ben képzőművészeti diplomát szerzett. Kiállításai voltak Budapesten, Angliában, Svédországban, Lengyelországban. Jegyek elővételben: 1000 Ft | Jegyek a helyszínen: 1500 Ft

08.23. | 20:00

MARGE • KULT-Udvar

Zsuzs kamaszként underground rap dalokban működött közre. 2010-ben MARGE-ként angol nyelvű 'AND' lemezzel alkotott maradandót. Nevéhez fűződnek a 'Váratlan nyár', 'Maradj még' és az 'Égen át' című slágerlistás dalok. Az utóbbi években visszatért zenei gyökereihez és ZSUZS című bensőséges lemezzel zárt le egy korszakot. Személyes hangvételű koncertet hoz a K11-be. Jegyek elővételben: 1500 Ft | Jegyek a helyszínen: 2500 Ft

08.25.; 09.22. | 19:00

BINGÓZZ A K11-BEN!

A nyári hónapokban új sorozat vette kezdetét a K11-ben, aminek a keretében minden korosztály számára szórakoztató bingó társasjáték rejtelmeiben merülhetnek el az érdeklődők! Jegyek elővételben és a helyszínen: 1000 Ft

08.30. | 20:00

LA LUCITA – NYÁRZÁRÓ FLAMENCO EST

KULT-Udvar

Mágikus este tüzes tánccal, énekkel és zenével. A flamenco művészek előadásában, a lélek, a tánc és a zene fonódik össze. Táncosunk Szegőfi Luca 'La Lucita' immáron 30 éve koptatja a színpadok deszkáit. Művészetét a flamenco bölcsőjében, Granadában mélyítette el. Jegyek elővételben: 1500 Ft | Jegyek a helyszínen: 2500 Ft

09.01. | 19:00

HÍRŐS GASZTROSZÍNHÁZ

Pár Pohár Ábránd – Premier! Borkóstolóval egybekötött romantikus vígjáték A férfi randira érkezik, ám előre kieszelt stratégiája meglepő és váratlan pillanatokhoz vezet... A hódítás és a randevú kislexikona. Az előadás alkalmával a helyszínen 4 tételes borkóstoló jegy váltható. Ár: 3.900 Ft. Jegyek elővételben: 1500 Ft | Jegyek a helyszínen: 2500 Ft

09.02. | 14:00

VEGÁN 1X1 – Amerikai ételek vegánul készítve

Workshop a Vászonzásakoszlány vezetésével. Jegyek elővételben: 1500 Ft | Jegyek a helyszínen: 2500 Ft

09.05. | 19:00

KVÍZ-EST – Minden, ami sport

Foci, kosárlabda, Forma-1, úszás, tenisz, busz utánfutás... Jegyek elővételben és a helyszínen: 1000 Ft

09.06. | 20:00

KULT-UDVAR ZÁRÓKONCERT: ZUBOLY

Amikor a duda nem úgy rikolt, mint a mezőn, amikor a tapan nem úgy dobban, mint a moldvai táncházban, amikor a rapper népire tolja, amikor a billentyűs gitárosan adja, amikor az énekek nyers erővel törnek fel az örökifjak torkából, na, ez a banda csak a Zuboly lehet. Jegyek elővételben: 2000 Ft | Jegyek a helyszínen: 3000 Ft

09.07. | 19:00

#OLVASNISZABAD – Szendrői Csaba (Elefánt) és Jakovovits Kitti

Szendrői Csaba (költő, Artisjus-díjas szövegíró, énekes, az Elefánt zenekar frontembere) hónapról-hónapra olvasni hívja a követőket, ahol 90 percig mindenki „csak” olvas, majd Csabi, Kitti és az aktuális vendégük közös beszélgetésre invitálják a résztvevőket. Jegyek elővételben: 1500 Ft | Jegyek a helyszínen: 2500 Ft

09.08. | 19:00

BÁCSKAI JULI PSZICHOSZÍNHÁZ

A pszichológia tudománya szórakoztató színházi formában. Jegyek elővételben: 2500 Ft | Jegyek a helyszínen: 3200 Ft

09.13. | 19:00

SZÓSZÓLÓK – Dalszövegírók, dalszerzők a K11 színpadán

Házigazda: Hegyi György. Vendég: KFT

Az előadásokon a magyar szövegközpontú könnyűzene feltörekvő és befutott alkotóival beszélgetünk. Bábu vagy, Afrika, Balatoni nyár... Ki ne ismerné a KFT nagy slágereit? Az 1981-ben alakult budapesti zenekart egyéni, ironikus hangvételű dal jellemzi. Jegyek elővételben: 1500 Ft | Jegyek a helyszínen: 2500 Ft

09.14. | 19:00

VERSHAKER: VerStandup Zoltán Áronnal

Áron immár hetedik éve kutatja tudományos igényességgel, hogy miért hatnak rá különös erővel a versek. Az előadásban elhangzó művek listája függ az aktuális közönség összetételétől, reakcióitól, az előadás során megszülető atmoszférától. Jegyek elővételben: 1500 Ft | Jegyek a helyszínen: 2500 Ft

09.15. | 20:00

K11 X BIDE FILMKLUB:

Csapda a neten (18+, feliratos) Filmrendezői kezdeményezésre három fiatal színésznő korúnak tette magát, hogy kiderüljön, mi történik, ha belépnek egy népszerű online chat szobába. A mélyen elgondolkodtató kísérlet a Budapesti Nemzetközi Dokumentumfilm Fesztivállal közös szervezésben valósult meg. Jegyek elővételben és a helyszínen: 1000 Ft

09.16. | 14:00

GRAFIKAI WORKSHOP Thury Lilivel a K11 Laborban

Thury Lili tervezőgrafikus munkásságában az aktivizmus és az alkotás talál egymásra. Jegyvásárlás online! Jegyár: 2000 Ft

09.19. | 10:00

ÖREGEDJ SZÉPEN!

Mentálhigiénés tanácsadás, demencia megelőzés tréning. Előadó/tréner: Kovács Krisztina mentálhigiénés szakértő. A programot a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatja. A programon a részvétel ingyenes.

09.19. | 19:00

PUSKÁS MARCELL KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJA

K11 Laborban

Puskás Marcell art-directorként, médiaművészként tevékeny, munkáiban főként az öngizolás, identitás kérdéseivel és a digitális terek adottságaival foglalkozik. Az eseményre a belépés ingyenes.

09.20. | 20:00

SZIA ANYA! KONCERT

A Szia Anya! egy olyan alternatív, underground rock zenekar, aminek fontos eleme és egyben ismertetőjegye a humor, és a világ dolgaihoz való ironikus hozzáállás. Jegyek elővételben: 1500 Ft | Jegyek a helyszínen: 2500 Ft

ÁLLANDÓ PROGRAMOK A K11-BEN:

Zumba Gold

A Zumba Gold program kifejezetten a mozgásukban korlátozottaknak és az idősebb korosztálynak készült. Az órát Veronika Berger Mezei diplomás mozgáspszichológia terapeuta tartja. Az órák mozgásszerű igazolvánnyal ingyenesen látogathatók. Jegyár: 500 Ft. 09.05. | 16:00, 09.19. | 16:00

Senior 50+ Jóga

Jóga foglalkozások 50 év felett is mozogni vágyóknak, de nem kizárólag időskorúaknak. Minden szerdán 10 órakor. 4 alkalmas bérlet: 2000 Ft, jegyár: 600 Ft. 09.13. | 10:00, 09.20. | 10:00

Rummikub Klub

Egy családi társasjáték, amit dominószerű kövekkel, négyen játszanak egy asztalon. Minden korosztálynak ajánlott. A részvétel ingyenes, de regisztrációhoz kötött! Regisztráció személyesen a K11-ben, vagy e-mailben a regisztracio@eromuvhaz.hu címen. Játék alkalmak: 09.12. | 10:00

Július 13. – augusztus 24. között

CHILL GARDEN – NYÁRI SZABADTÉRI PROGRAM-SOROZAT

A Róth Miksa Emlékház és a K11 LABOR közös nyári programsorozata, melyben a kortárs design, film, animáció, tánc és építészet aktuális kérdéseivel foglalkozunk. Kertmozival, design vásárral, szakmai beszélgetésekkel, improvizációs tánccal és tárlatvezetésekkel várjuk vendégeinket. Jegyvásárlás online és a helyszínen.

08.03. | 19:00 HERNÁD HÁZ X RÓTH: filmvetítés és beszélgetés

– Bánóczki Tibor és Szabó Sarolta: Műanyag égbolt, 2023, 110 perc. A 2023-as Berlini Nemzetközi Filmfesztiválon nagy sikerrel bemutatott Műanyag égbolt (16) egy animációs science-fiction film, melynek cselekménye 100 évvel előre, 2123 Magyarországra repíti a nézőt. A vetítés 20:00-kor kezdődik, a vetítés előtt 19:00-tól a rendezők beszélnek a film készítésének részleteiről. Jegyár: 1500 Ft

08.10. | 19:00 PAPIRÓN BUDAPEST – építészeti szakmai beszélgetés. Milyen új jelentésrétegeket kapott Budapest? Hogyan tudunk a városi tereinkre új nézőpontokból közelíteni? A beszélgetésen a szerzőkkel és Budapest-rajongó építészeti szakemberekkel vitatjuk meg a témát.

Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény

Budapest VII. ker., Nefelejcs utca 26. Jegyek kaphatók online a jegy.hu és a jegyx1.hu oldalakon, valamint a helyszínen. www.facebook.com/rothmuzeum és www.eromuvhaz.hu, e-mail: titkarsag@eromuvhaz.hu

08.17. | 20:00 BUDAPEST FILM: filmvetítés és beszélgetés

Kis Hajni: Külön falka, 2021, 98 perc. Amikor a 12 éves Niki megtudja, hogy apja a városban van, miután kiszabadult a börtönből, nem engedelmeskedik nagyanyjának, és titokban találkozik vele. Tibor kénytelen szembenézni a múltjával és az apasággal járó felelősséggel. Jegyár: 1500 Ft

08.24. | 20:00 FILMNETÍTÉS ÉS BESZÉLGETÉS

B. Nagy Ervin: Cserebogarak. B. Nagy Ervin 2014 óta dolgozik a magyar olimpiakonok gyerekkoráról szóló 13x8 perces „CSEREBOGARAK” animációs sportfilm sorozatán. Mindegyik epizód más sportolót, másik sportágat mutat be, a nagy győzelmek helyett azonban a bajnokok ifjúkorára helyezi a hangsúlyt. Jegyár: 1500 Ft

08.27. | 17:00 RÓTH SZALON – komolyzenei est

Csodaszép szalon, klasszikus zene, szecessziós műtárgyak és egy nyugalmas vasárnap délután: ezt ígéri a Róth Szalon eseménysorozat a Róth Miksa Emlékház és Gyűjteményben, a K11 Művészeti és Kulturális Központ szervezésében. Jegyár: 2500 Ft

08.31. | 18:00 A VELÜNK ÉLŐ ERZSÉBETVÁROS

Téma: Értéktár. Beszélgetések a Róth Múzeum kertjében. Pest-Buda-Óbuda egyesítésének 150. évfordulója alkalmából „A velünk élő Erzsébetváros” címmel háromalkalmas, vetítéssel egybekötött élő-történeti beszélgetés-sorozatot rendezünk a Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény kertjében. A résztvevők emlékei mentén, közönség előtt elevenedik meg a kerület múltja és jelene. Kinek mit jelent a Nagykerület? Hogyan változott az évtizedek során (belső és külső) Erzsébetváros? Elénk tárul a 150 éves Budapest VII. kerületének gazdag története, amit most személyes emlékek és életutak mentén ismerhetünk meg.

Moderál: Bóka László, az Erzsébetvárosi Hagyományápoló, Városvédő, -fejlesztő Kulturális Egyesület elnöke.

A projekt a Budapest 150 emlékvérszeként, a Fővárosi Önkormányzat támogatásával valósul meg. A részvétel ingyenes!

SZABAD A JÁTÉK! 2023
Családi programsorozat egész nyáron a K11 szervezésében!
Helyszín: Százházi park és játszótér

08.22. | 17:00-19:00
17:00 Danny Bain: A fán lakó gyermekek

08.29. | 17:00-19:00
17:00 Harkels Puppetry: Ricotta, bábmese a barátságáról

Minden alkalommal arcfestéssel várjuk a gyerekeket! A programokon a részvétel ingyenes!

CSÁNYI 5
Erzsébetvárosi Zsidó Történeti Tár

Budapest VII. ker., Csányi u. 5. Telefon: +36 1 369 3688, e-mail: csanyi5@eromuvhaz.hu, nyitvatartás: hétfőtől csütörtökig és vasárnap 14–18 óráig, pénteken: 10–14 óráig, szombaton: zárva. Jegyek kaphatók a helyszínen nyitvatartási időben és a rendezvények előtt.

08.17. | 18:00
KÁVÉHÁZI KONCERT
Egy nyáresti zenés, kávézó, süteményező este a Csányi5 Hircz Kávéházában. A belépés ingyenes.

08.24. | 17:00
KÓSER SÉTA Fűszeres Eszterrel Fűszeres Eszter gasztroblogger a 7. kerület zsidó gasztronómiájának modern és régmúlt világába vezet be minket gasztro sétáján. Indulás a Csányi5-ből. Jegyár: 2000 Ft

ERZSÉBETVÁROS

Erzsébetvárosi Önkormányzatának havonta megjelenő, ingyenes lapja.
Kiadja: Budapest Főváros VII. Kerület Erzsébetváros Polgármesteri Hivatala.

A kiadásért felelős személy: Tóth László
1073 Budapest, Erzsébet krt. 6. | Tel.: 06 (1) 462-3100.
Megjelenik 38 000 példányban
ISSN 2062-5812 | Online ISSN 2062-5898

Főszerkesztő: Barát József
Rovatvezetők: Bóka B. László, Buják Attila, Sándor Zsuzsanna, Török Zsuzsa Gyöngy | Fotó: Bazánth Ivola, Kissimon István
Olvasószerkesztő: Dalia László | Tördelés: Komornik Andrea

A szerkesztőség elérhetőségei: ujsg@erzsebetvaros.hu
Tel.: 06 (1) 462 3142.
Nyomda: PLEXprint Kft., 2131 Göd, Budai Nagy Antal utca 13.
Hirdetésfelvétel: hirdetes@erzsebetvaros.hu.
A megjelent hirdetések tartalmáért és az azokban foglalt szolgáltatások, ajánlatok minőségéért, valóságtartalmáért a lap kiadója és az Erzsébetvárosi Újság nem vállal felelősséget.

09.02. | 18:00

MŰVÉSZETTERÁPIA WORKSHOP: változás

Jegyár: 3.500 Ft

09.05. / 09.012. / 09.19. / 09.26. | 18:00-21:00

ZÁRT CSOPORTOS MŰVÉSZETTERÁPIA

Négyszemélyes művészetterápia a Róth Miksa Emlékházban, amikor maradandót alkotunk. Bérlet: 15000 Ft

09.09. | 11:00

A SZÍNEK MESTERE: RÓTH MIKSA MŰVÉSZETE A BELVÁROSBAN – városi séta

Sétánk során a belváros egy szeletét járjuk be, az Asztoria és a Szervita tér között. Jegyár: 2500 Ft

Jegyek előre, online a rothmuzeum.jegyx1.hu oldalon válthatók!

Kapcsolat és további információ: rothmuzeum@eromuvhaz.hu.

ERZSÉBETVÁROSBAN A „SZÍVNEMESSÉG” AZ ÚR

Titkok, történetek a hétkerről

Vajon mitől érezhetjük magunkat otthonosan a kerületünkben? Erzsébetváros múltja miként köszön vissza a jelenben? Miért pont itt jött létre a bulinegyed, és miért olyan erős itt a szociális háló? Erről is kérdeztük Merker Dávid szociológust, a népszerű „hosszúlépés. járunk?” városi séta-szervező vállalkozás társalapítóját. Beszélgetésünk apropóját adta az is, hogy megjelent az újabb Hosszúlépés-könyv, amely a séták kedvelőit a körúton túlra kalauzolja. A könyvbemutatót nemrég a K11-ben tartották.

Gyakran halljuk, hogy Erzsébetváros a legkisebb, legsűrűbben lakott fővárosi kerület. Ám, ha mondjuk, egy százötven évvel ezelőtt élt ember feltámadna, és végigsétálna a kerületben, igencsak csodálkozna, milyen szellősen élünk ma itt. „Valaha négyszer ennyien laktak a kerületben” – mondja Merker Dávid. Szerinte a zsúfoltságnak vallási okai is voltak: a Habsburgok elkötelezetten katolikus dinasztia volt, ezért Pest városfalain belül, a mai belvárosban, csakis katolikusok kaphattak lakhatási engedélyt. Mindenki más: evangélikusok, protestánsok, zsidók, és más nemzetiségek, idegenajkúak, bevándorlók, a városfalakon kívül telepedhettek le. Ezek – a „kívülállók” által lakott területeken – jött létre később a VI., VII., VIII., IX. kerület. „A főváros lakosságának fele ebben a régióban lakott, és ezen belül is Erzsébetváros volt a legsűrűbb rész. Mivel rengetegen érkeztek ide, hatalmas kereskedelmi központ fejlődött ki. Erzsébetváros főtere, a Klauzál tér, véletlenül jött létre – magyarázza Dávid – Az 1838-as árvíz elöntötte ezt a területet, és az itt lévő házak annyira megrongálódtak, hogy már nem is építették őket vissza. A Klauzál teret üresen hagyták, majd szinte azonnal kialakult itt a piactér.”

Itt épült ki a Király utca, amely Pest legfontosabb utcája lett, óriási dugókkal, hangzavarral. Felfogni is nehéz, hogy egyedül a Király utcában körülbelül annyian laktak, mint akkoriban Kaposvárott. És a kerület éjszaka sem állt le. Nemcsak kereskedők és mesterek költöztek ide, hanem rengeteg művész, hírlapíró, városi bohém figura is. Alulról szerveződött a kulturális élet: sorra nyíltak a kabarék, orfeumok, kávéházak és tolongott bennük a nép. A csatornázatlan, agyonzsúfolt lakásokban amúgy sem lehetett megenni, szükség volt arra, hogy az emberek eljárhasanak valahová kikapcsolódni, szórakozni, találkozni. Így született meg a korabeli bulinegyed. S mivel az egész városrész rendkívül lármás volt, a bulinegyed zajongása senkit nem zavart.

Budapest egyesítése után vált ki Terézvárosból Erzsébetváros, megépítették az Erzsébet körutat, amely a luxusszállodáival már az elit vendégeket is idevonzotta. A Royal szálloda Közép-Európa legnagyobb szállodája lett, a mai Madách Színház helyén nyílt meg a Royal Orfeum, az Erzsébet körút 9-11-ben pedig a New York Kávéház. Ám a rengeteg művész így sem fért el a kávéházakban, 1901-ben nekik épült meg a Fészek Klub.

Erzsébetváros tehát kezdettől fogva a főváros egyik kulturális központja volt. A szolidaritásnak is erősek itt a gyökerei. Kevés kerületben működik olyan integrált szociális ellátó rendszer, mint nálunk. Merker Dávid szerint az sem véletlen, hogy éppen ebben a kerületben szerveződött meg a Heti Betevő, ugyanis Erzsébetvárosban hagyományosan nagyon erős a közösségi szellem. És ez százötven éve is így volt. Egy 1896-os útikönyv így írt erről: „Sehol annyi jótékonyági intézet az egész fővárosban, mint az Erzsébetvárosban. Tudja isten, hány

Fotó: Bankó Gábor

mindenféle nyomorúságon segítő intézmény talált helyet a Kerepesi út és a Király utca között. Valóságos mágnásnegyed, melyet nem a főnemesség, hanem a szívnemesség alkot.”

Erzsébetváros múltjában kitörölhetetlen tragédia, hogy itt épült fel 1944 novemberében a pesti gettó, ahol alig fél négyzetkilométeres területre több tízezer zsidót zártak be, és rengeteg embert gyilkoltak meg a nyilasok. Pedig Erzsébetvárost korábban mindig a vallási tolerancia és az elfogadás jellemezte. Így volt ez a vészorkaszak előtt is, megnyilvánult ez a mindennapi életben. A Klauzál téri piacon az ortodox zsidók is árulták a kóser termékeiket, odébb pedig a keresztény árusok standjai sorakoztak. A vallási türelem a helyi építészében is nyomot hagyott. Dávid megemlíti, hogy például a Síp utca 17-ben lévő bérház ornamentikájában sok a zsidó bibliai motívum, a menóra, az életfa. „A ház tulajdonosa és az építészek is zsidók voltak, de a lakók nem feltétlenül. Erzsébetváros soha nem volt exkluzív zsidó negyed. Nagyon sok zsidó élt itt, és sok más vallású ember is. Virágzott a zsidó kultúra, itt épült meg a Dohány utcai zsinagóga, amely Pest legmagasabb épülete lett, majd a Rumbach és a Kazinczy utcai zsinagóga is megnyílt, és szinte minden házban volt lakászinagóga. Budapest lakóinak közel negyede volt zsidó a 20. század elején, az egyik legnagyobb zsidó modernizációs központ volt a magyar főváros” – teszi hozzá a „hosszúlépés.járunk?” társalapítója.

Részlet Koniorczyk Borbála – Merker Dávid: *Hosszúlépés Budapest* című könyvéből

Erzsébetvárost sosem tervezték meg, mindig utólag próbálták valahogy szabályozni a spontán fejlődő városrészt. Központja a Klauzál tér, amelynek már születése is a véletlennek köszönhető; az 1838-as árvíz idején az egykori mezőgazdasági parcellák sűrűn beépültek, utcák és házak váltották egymást, nem akadt egyetlen hely sem, ahol az itt élők összegyűlhetek volna. A mélyebben fekvő területeket azonban, így a mai Klauzál teret is elöntötte az ár – ekkor döntöttek úgy, hogy nem építik vissza a házakat, hanem közteret hoznak létre. Ezt pedig rögtön birtokba vették a városiak. A már korábban idézett Porzó így emlékszik vissza a városegyesítés körüli időszakra: „Két nagy táborra szakad a tér: az észak-keleti része keresztyén, a dél-nyugati része zsidó, amott véges-véig, hosszában kettéhasított kövér disznótetemek. Emitt, főleg tél idején sakterolt hízó ludak hektombái. Azok nem rőfögnek már ide, ezek nem gágognak már vissza. De mostanában kevés már a liba, míg a sertéssel soká álltak még vásárt, meghazudtolván a példabeszédet, hogy sok lúd disznót győz. Mert ludat győzte le a disznó. (...)

Virágot nem igen árultak ezen a piacon. De november felé itt is fonták a hallotti korszorúkat, karácsony felé a hó alól itt is kihajtott a zöld fenyő-erdőcske s húsvét körül a kofák nagy kodácsolással tojtanak piros tojásokat. Később narancsok sárga halmazai sugároztak szerte. Volt közte sok tökéletlen is, havariás és penészes. De a gyermekvilág nem sokat törődik vele, s vígan fogyasztja.”

Ez a tarkabarka kavalkád azonban csak távolról nézve volt vonzó és érdekes. Olyan állapotok uralkodhattak itt, mint mostanában a hírhedt kínai „wet market”-eken, amelyek meglepték a világot a koronavírus. Ha valaki a madártávlatnál közelebb merészkedett a régi Erzsébetvárosi piachoz, érezte a rothadó élelmiszerek orrfacsaró szagát, hallotta a fülsiketítő kiabálást – ahogy egy kortárs visszaemlékezett a *Magyarország* című lapban 1909-ben, itt „egy istenverte piszokfészek terült el”.

Amikor tehát ma sokszínűségről, nyitottságról és befogadásról beszélünk, valójában a kerület legrégebbi hagyományait vesszük tovább. Erzsébetváros utcái, terei leginkább ezt a szellemiséget őrizték meg, és egy városrész memóriája mindig erősebb, mint hinnénk.

Sándor Zsuzsa

Vigyázat! Óriási madarak lepik el a piacot!

A Klauzál téri Vásárcsarnokba hamarosan új jövevények érkeznek: ide költöznek a Férihegyi Repülőtérről a 2009-ben elűzött madarak.

Azokról a mosolyra derítő, rajzfilmfigurákra hajazó műalkotásokról beszélünk, melyeket Péter Vladimír készített a 2-es terminál 1985. november elsejei megnyitására.

A megrendelést anno pályázaton nyerte el az akkor még pályakezdő ötvös és szobrászművész, aki egy egész madárseregletet készített az új, modern terminálba. Az utasváró egyhangú, szürke színvilágát feldobták a tetőről lógó, színes, vidám madarak, stílusosan utalva a repülésre.

Az üvegszálaz poliészter madarak közel negyedszázadon át vidították fel a nagyközönséget, ám 2009-ben a reptér átépítésekor száműzték őket. Sötét, biztonságos raktárba kerültek, ahol idáig vártak az újjászületésre. Most a Magyar Műszaki és Közlekedési Múze-

um műhelyében vannak: márciusban elkezdődött a restaurálásuk, s augusztus 15-ig elkészülnek velük a szakemberek.

Hézszer Péter vezető restaurátor csapata vette szárnyai alá a viharvert madarakat, akik hamarosan ragyogó formában repülhetnek be a Klauzál téri Vásárcsarnokba. Addig még törött lábakat javít, hiányzó csőröket pótol, tollakat színez Tóth Szilárd és Erky-Nagy Dániel. Összesen 17 alkotás, egyenként méteres fesztávolságú madár várja már a találkozást az Erzsébetvárosi gyerekekkel, felnőttekkel.

Ahogy Szilárd elmondja: „Izgalmasak, rendhagyóak, játékosak Péter Vladimír mesefigurá-szerű madarai.” A kerületi önkormányzat támogatásának köszönhetően hamarosan a végeredmény is látható lesz.

T. Zs.

Kertmozi a Klauzál téren

Augusztus második felében, szeptember elején csütörtök esténként kertmozivá alakul a Klauzál tér. A Telep/Kinedok Filmklub augusztus 17-én este fél kilenctől a **Fortuna vendégei** című dokumentumfilmet játssza, amely Anikóról és Laciról szól, akik 630 millió forintot nyertek a lottón. A győri házaspár korábban mélyszegénységben élt. Laci újságot hordott ki, a pánikbeteg Anikó hónap számra ki sem mozdult. Az ötvenes éveiben járó pár most megvalósíthatja régi álmait. Sikerül?

Mindenki hozzon magával, párnát, kemping széket, és sok barátot. Augusztus 31-én és szeptember 7-én újabb filmekkel jelentkezik a Telep/KineDok/Erzsébetváros kertmozi.

KISMESTERSÉGEK ALKONYA

„A maszekok sokat keresnek”

A címben szereplő feltételezés a '60-as, '70-es évek legendája. Sokan ma már a maszek (magánszektor) szót sem értik, pedig több évtizedes életforma alapfogalma volt. Akkoriban tette fel az ELTE-n több szociológus a kérdést: valóban igaz ez, a maszek jól keres? S mivel a szociológia már nem számított burzsoá áltudománynak, adtak a témához kutatási pénzt is. 1970 körül legendák keringtek lángossütőkről, ötszázasokban hempergő taxisokról, krözussá vedlő zöldség viszonteladókról. A kutatás azt hozta ki, hogy a kisiparosok, kiskereskedők zöme (órás, cipész, üveges, redőnyös, vegytisztító, családi fényképész, könyvelő, fodrász, kárpitos, asztalos, kifőzdés, gomba-termesztő, virágkötő, szabó, bútorszállító, népszerű nevén „tróger”) az átlaghoz képest is szerényen él, épphogy a víz fölött van. Azokból lett kisiparos, akik az állami és gazdasági nagysztruktúrák szervezeti drilljétől irtóztak, mondván, jobb, ha a magam ura vagyok. A példa Csoszogi, az öreg suszter, József Attila gyerekkorából, aki „ott ül kis háromlábú székén” az ablak mellett és kemény túvel öltögeti a szurkos fonalat.

A székeken most négyen ülnek a Róth Miksa Emlékház udvarán, a Budapest150 rendezvényén, a vakolatlan téglafal előtt. Maszekok. Kisiparosok. Szakmájuk utolsó mohikánjai? Ami az elkötelezettséget, a szakmához való viszonyt illeti, mindenképpen azok. **Mihálcsik Gyuláné (Magdika) szabómester** 1983 óta magánvállalkozó a Csengery utcában. Négy évtized után kapta meg a fővárostól a gyémántkoszorús mesterlevelet. Csöndesen megtapsoljuk. Tőle származik a mondás: a KISIPAROS szót csupa nagybetűvel kellene írni, ahogy Nemesek nevét a történet végén. Igaz, a kisiparos „a maga ura”, de ennek nagy ára van. Élete harc a fennmaradásért. Éjszakákba nyúló robot. A kuncsaft számára naprakésznek kell lenni. Az iparosság érzelmi kötés, az ember ismerősnek dolgozik, akit nem lehet vízben hagyni. („Marikáéknál esküvő lesz, csütörtökre készen kell lenni.”).

Németh Lajos fogtechnikus, ipartestületi elnök mondja, ő „foggal született.” A műhely mára átkerült Budára, az elnökséget társadalmi munkában látja el. Lajos úr ősellensége foggyekben a mindent elnyelő digitalizáció. A kuncsaft száját a technikus nem is látja, a pótlás helyét beszkennek, a neten átlövik. Fia is a fogszakmát nyűtte, de ezt csinálta apja, anyja, bátyja. Szomorkásan mondja: fia a szakmát el akarja hagyni. Ezzel több évtizedes lánc szakad meg.

Erzsébetvárosban évtizedek óta egyre többen teszik le az ipart. Ülnek a nézőközönség soraiban korosabb polgárok, akik a hatvanas évek elején még látták az utolsó kintornást, hallották a jeges kiáltozását. Óbudán nemrég zárt be az utolsó szemfelszedő. A hetvenes években még slágerszakma volt. A műkörmös nyomába sem érhet. Kimondhatatlan úrt hagnak maguk után a sztárpedikűrösök. A pedikűrösök panaszdálát Kardos G. György író jegyezte fel a Széchenyi fürdőben: „ma még csak egy lábam volt.” Szomorú hír a közönség számára, hogy az Almássy téren három hete bezárt egy évtizedekig működő cipész.

Snitt

Szűcs Édua rajza

Mihály László kárpitosmester igazi erzébetvárosi szakma királya. (Maga a cég most Csömörön van, a kerületben kis műhely működik az egykor híres Kádár Béla kifőzde mellett.) A megrendelések nem kis része ma már autókárpitozás. De az egykori társbérleti lakásokban mindig akad családi fotel, karosszék, mélyén a nagyapák szellemeivel. Azokat öröm újra kárpitozni. „Könnyű azt mondani, hogy veszek újat az IKEA-ban, de egy régi bútor még ma is jelent valamit.” Stílust, szépséget, emléket, méltóságot, egy minőségibb életet. Mihály László ma is a mestervizsga bizottság elnöke. Egyre nehezebben adják a szülők kárpitosnak a gyereket. Pedig egy jó formaérzéssel bíró ügyes gyereknek a szakma áldás. „Amíg van bennünk erő, akarat, amíg van megrendelés, a szakmánk fennmarad”, mondja.

1842-ben a Somogy megyei Kötcsén (a politikából ismert falunév) tűnt fel Grünberger Adolf iparos (az anyakönyvezést a megyében akkor vezették be), s vele a Grünberger dinasztia. Adolfnak, a dédapának hét gyermeke volt, a lányok tanultak, a fiúkat iparosnak adták. Volt köztük lakatos, fafaragó, bútorkészítő, műbe-

csüs. **Grünberger Gábor művészi csillárkészítő** (42) a negyedik nemzedék képviselője. A dédapa halála után fia, Jenő, a nagy innovátor vette át a csillárkészítő céget. Olyan exkluzív munkákról ismert, mint a Divatcsarnok világítása, az Uránia, a világon egyedülálló mór stílusú filmszínház, melyet a világ legszebb moziként tartottak számon. A húszas évek vezető filmes cége, a ma is létező UFA, itt forgalmazta sikerfilmjeit. Jenő halála után Gábor nagyapja, Manó (Emánuel) vette át a céget. A székhely az idők során többször változott Erzsébet- és Terézvárosban. A csillárosok élete sem volt egyszerű. Hol kifosztották, hol államosították őket. Volt idő, amikor Terézvárosi Villamossági TSZ néven működtek a tulajdonos vezetése mellett. Arra is akadt példa, hogy a Grünberger nevet akarták megváltoztatni, mondván, ezzel a névvel világítani nem lehet. A javasolt változtatás Győri volt.

Mesterség volt-e Kádár Bélának lenni?

Hogy mestere volt-e a kifőzdés szakmának Kádár Béla, nem is merjük a kérdést föltenni. Béla vagy ötven éven át a VII. kerület nevezetessége volt, pedig már régen elhunyt. 1957-ban kezdett a Klauzál tér 9-ben, léte talán a „másik Kádár” volt vigasztaló válasza. Történjen velünk valami jó is. Píros kockás abrosz, gyors kiszolgálás, szorosan összetolt asztalok, fizetés a sarokban, bemondásra. Hamisítatlan kelet-európai házi koszt. Kádár Béla sőletjéért péntekenként ételhordókkal Bécsből is a Klauzálra jártak. És a rangot emelte a számtalan rajz, beírás, karikatúra, Honthy Hannától Tolnay Kláriig, Papp Laciig. A környéken dolgozókat akarta igazi házi kosztal kiszolgálni. A nagymama levesének illatával. De Bélához járt az értelmiségi program lett. Ünneppé magasztosult. A város másik végéből is ide jártak, miközben a vendéglős már évtizedek óta nem élt. A csúcs állítólag a mágyarakas volt, de ez nem igaz, a Kádár Béla mindenben kádárbelai volt.

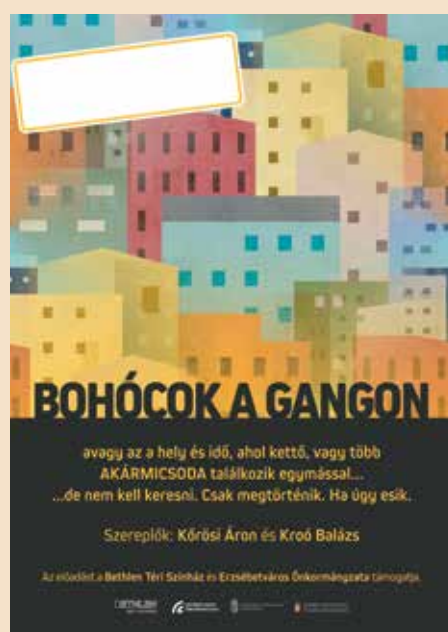
„Ha valaki csilláros akarna lenni – mondja Gábor – annak több szakmában kell otthon lennie. Ismernie kell az asztalosmesterséget, a faszobrászatot, tudnia kell esztergálni, galvanizálni, fémet önteni, villanyt szerelni. És persze kristályt csiszolni.” És még egy apróság: feltétel nélkül követnie kell a szigorú nagymamát, aki a nagypapa halála után a céget 1968-tól kilencven éves koráig vezette. Gábor apja, Tamás negyvenkét éves koráig a nagymamától költőpénzt kapott.

Hogy miből él egy művészi csillárkészítő a panelházak korában, talány. A fő megrendelő nyilván a kulturális kormányzat, a műemlékeket karban kell tartani. De, mint tudjuk, költségvetési szinten most cőresz van. „Azért szerettem ezt a szakmát – mondja Gábor – amit édesapámtól láttam: ahova a csilláros megy, oda fényt visz.”

A kismesterségek jövője talány. Németh úr a digitalizációt kárhoztatja, igazi „fogművet” csinálni munkaasztalnál lehet. Ebből a szakma nem engedhet. Magdika, a szabó szerint a fiatalokban nincs igazi szakmai alázat. Ezen kell változtatni. Mihály László kárpitos szerint a jó kárpitos az embert szolgálja, nem az anyagot. Lélek nélkül a szakma elhal. „Akkor érzem, hogy jó helyen járok – mondja –, ha a Klauzálon a hentes figyelmeztet: a reggeli szállítást vigyem, az a friss. A gondosság minden szakma, művészet kulcsa.” Nem véletlen, hogy a Klauzál csarnokban Preser Pici szülei árulták a libát.

Buják Attila

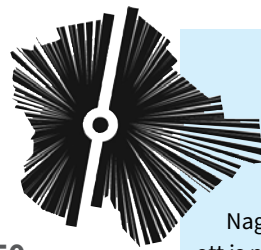
Hogy a színház mindenkié lehessen!

Ismét ingyenes színházi előadás járja be a kerületet, újra lesz Gang Színház az önkormányzat és a Bethlen Téri Színház együttműködésének köszönhetően. A Bohócok a gangon című produkciót Kőrösi Áron és Kroó Balázs adják elő összesen 10 alkalommal, Erzsébetváros különböző pontjain: belső udvarokban, külső tereken. Ezeket a plakátokat keressék, a kezdés időpontját itt lehet majd olvasni. Íme a dátumok és helyszínek:

- Augusztus 26-án: Nagy Diófa utca 34-ben
- Augusztus 27-én: a Dohány utca 57-ben
- Szeptember 2-án: a Dózsa György út 32-ben
- Szeptember 3-án: az Almássy téren
- Szeptember 8-án: a Rottenbiller utca 4/B-ben
- Szeptember 9-én: a Damjanich utca 42-44. számú házban
- Szeptember 10-én: a Madách téren
- Szeptember 15-én: a Bethlen téren
- Szeptember 16-án: a Dohány utca 16-18. számú házban
- Szeptember 17-én: a Rózsák terén

Budapest Nagyregény: szex, varázslat, strucc és halál

Kemény Zsófi bemutatkozása a Budapest Nagyregény honlapján:

Nagyapám a Dob utcában született, és ott is nőtt fel.

Én pedig körülbelül tizennyolc éves koromtól az életem napnyugta utáni (nagy) részét a hetedik kerületben töltöm. Sötétben és csukott szemmel magabiztosan eligazodom benne, világosban nem biztos. Azok a bizonyos mélységek és magasságok általában itt történtek. Kocsmák előtt ácsorgás fagyban, pincékben izzadás klímakatasztrófát jelző negyvenöt fokos nyárban. A csókok íze számban, hol olcsó sör, hol mentolos IQOS-heets. A kerület kinyúlik a Városliget széléig, ott megtorpan, mert valamiért nem akar elmenni a régi gimnáziumomig. Talán fél, hogy meglátna kiscatyóban, kilógó nyelvvel a Liget felé futni tesiórán. Az első egyetememet, az ELTE PPK-t szívesen befogadja magába, a másodikat, az SZFE-t épphogy nem; talán félt a művészeti pályától, és inkább akarná, hogy pszichoterapeutaként megtanuljak kérdezni és hallgatni. A kerületnek egyébként történelme is van, ami leginkább a titokzatos, ódon, gangos átjáróházaiban bujkál.

Budapest nagyszabású irodalmi művel készül Pest, Buda és Óbuda egyesítésének 150. évfordulójára. A fővárosi kerületek és 23 kiemelkedő kortárs magyar író közös alkotóflyamatának eredményeként 2023 novemberében megjelenik a Budapest Nagyregény.

Ahogy Karácsony Gergely főpolgármester mondta a projektről: „A benne élőkől válik Budapest azzá, ami.” Az Erzsébetvárosról szóló fejezet **Kemény Zsófi** író, költő, forgatókönyvíró, slammer munkája lesz.

Ebben a nagyregényben miért éppen Kemény Zsófié lett Erzsébetváros? Vagy fordítva: Erzsébetvárosé Kemény Zsófi.

– A projekt indulásakor meg kellett nevezni három kerületet, amelyről szívesen íránk. A XIII. kerületben nőttem fel, most is itt élek, kézenfekvő volt, hogy ez lesz az egyik, de szinte biztos voltam benne, hogy arra lecsap valaki előttem. És így is történt. A másik a XX. volt, szintén családi kötődés miatt, meg azért, mert a Jahn Ferenc kórházban láttam és próbáltam ki életemben először egy páternoszttert.

A harmadik pedig természetesen a VII. kerület volt, mert itt töltöttem azokat a meghatározó estéket és éjszakákat, amikben/ből/től valamennyire felnőtt lettem, vagy legalábbis már nem vagyok gyerekek.

A szerzők között ön a legfiatalabb. Ez valami plusz lehetőség, vagy felelősség?

– Különösebb jelentősége szerintem csak az én szememben van: nagyon megtisztelő, hogy részt vehetek 22 neves író mellett legfiatalabbként ebben a projektben.

Van kedvenc helye Erzsébetvárosban?

– A Wesselényi utca 19. előtt volt életem egyik legfontosabb találkozása, és évekig az Úri Muriban ünnepeltem a szépen sorakozó születőnapjaimat is. És persze a (mára bezárt) Mika Tivadar Mulató a Kazinczyban: ott nyertem először slam-versenyt egy nappal (na, jó, két órával) a

tizennyolcadik születésnapom előtt. De a Rácskert is elég izgalmas hely.

Önnek mit jelent a VII. kerület? A bemutatkozásából is tudni lehet: inkább bulinegyedet, mint zsidónegyedet, vagy belvárost, Nagy-körutat, 100 éves házakat.

– Amikor megkaptam a feladatot, az első gondolatom az volt, hogy a mai Budapestről nem készülhet úgy releváns tabló, hogy a bulinegyed ne legyen rajta. Főleg, mert szerintem, ha bárhol a világon megkérdéznénk bárkit, miket hallott Budapestről, tuti, hogy ez lenne az egyik. (Azt nem is mondom, mi lenne a másik.) Talán ezért jó, hogy én vagyok a legfiatalabb: tényleg ismerem Budapestnek ezt az oldalát is. Bár nem kétlem, hogy sokan mások is ismerik az írók közül. De azért persze, hogy jelenti a

zsidónegyedet és a százéves házakat. Nem is lehetne szétszálazni.

Lakott-e már gangos épületben, ismeri-e azt a házat, ahol a nagyapja élt?

– Most is gangos házban lakom, de már nincs az a filingje, mint nagyapám gyerekkorában, amikor tárva voltak a bejárati ajtók, az asszonyok délután kint stoppoltak, meg hímeztek a gangon, átkiabáltak egymásnak keresztbe-kasul, hogy kérjenek egy kis söt-lisztet, és a szomszédokból kerültek ki a gyerekek kereszttszülei. A nagyapámék régi házába, a Dob utca 53-ba egyszer jutottam be; véletlenül nyitva volt a kapu, és azonnal belógtam. Olyan érzésem volt, mintha összement volna, pedig, ugye, nem is én éltem benne gyerekként. Csak amikor nagyapám meséli a gang-olimpiát, meg a nagy, lépcsőházi csatákat a szurokagúgykkal és babhadsereggel, mindig nagynak képzeltem. Egyébként ez a leggyönyörűbb szecessziós ház a környéken, az ún. Schwartz-ház. A földszinten régen (a legenda szerint) Tony Curtis nagy-papájának volt cipőfelsőrész-műhelye, amiből később hegedűkészítő műhely lett, ma pedig (a kapu másik oldalán) egy indiai étterem van.

Mit tanul ebből a projektből?

– Hogy ami nekem egyértelmű, az másnak nem feltétlenül az. Hogy huszonhárman huszonháromféleképpen gondolkodunk, így aztán közös regényt írni teljesen más hozzáállást igényel,

mintha egyedül dolgoznék. Folyamatosan azt lestem, mit csinálnak a többiek, hogyan tudnék hozzájuk kapcsolódni, és melyek a betölthető üres helyek, ami nekik még nem jutott az eszükbe. Illetve arra is rájöttem, hogy nagyon nehezen írok más történelmi korban játszódó történeteket, úgyhogy a jövőben nem is nagyon valószínű, hogy megkísérlem újra.

Ja, igen: mi lesz ebben az erzsébetvárosi fejezetben?

– Kapitalizmus-kritika, szex, varázslat, strucc és halál.

Török Zsuzsa

MINDEMELLETT ÉS MINDENNEK ELLENÉRE

Magyar zsidó olimpiai bajnoknők sorsa

A helyzet kétszeresen kisebbségi: nő és zsidó, háború és holokauszt, nehezített életpálya és versenysport. „Alapvetően könnyed és nyáriás témát” (ő mondja) választott a Csányi5 online előadásában a magyar zsidó múlt és Erzsébetváros ismerője, **Szunyogh Szabolcs**. Hogy mitől nyáriás valami, azon vitázhatunk. Nyáriás a sok régi sportanekdota, a kor stílusában fogant fellengzős sajtótudósítás. Felszabadító, mert a történetekből minden jó, ha a vége jó alapon sikertörténetek lesznek, még hozzá magyar sikerek.

Külön elemzés tárgya lehetne, mi az oka a zsidó sportolók elképesztő sikerességének a 20. század elején. Az 1945 előtti korszak 58 olimpiai győztese között 16 zsidó sportoló volt Hajós Alfréd-től Elek Ilonáig, 80 aranyból 27-et zsidó sportolók nyertek. Az aranyak több, mint harminc százalékát.

Kronberger Lily műkorcsolya-világbajnok, Kronberger Miksa fakereskedő lánya nem nyert olimpiát (ilyen szám akkor még nem volt). Női versenyzők sem

voltak. A világbajnoki címekért férfiakkal kellett Lilynek megmérkőznie. Lily volt az első műkorcsolyázó, aki kűrjét zenei aláfestés mellett futotta. Ez Kodály Zoltán ötlete volt, sőt, a számhoz írt dalt is Kodály komponálta.

Az **Elek testvérek** (Ilona és Margit, Csibi és Maca) pályája az élni akarás győzelme. Csibi és Maca zongoraórák mellett titkon választotta a vívást. (A Zeneművészeti Főiskolát Csibi azért elvégezte.) Csak hogy Csibi a zenélés mellett törvívásban az első magyar női olimpiai bajnok lett. Fiatalkori pályájának első csúcsa 1936-ban a berlini olimpia volt. A náci vezetés az aranyérem reményében egy Amerikába menekült „árja külsejű”, szőke, kékszemű, zsidó származású vívólányt, Helene Mayert a család fenyegetésével kényszerítette indulásra. A

győzelmet azonban a magyar vívónő szerezte meg a „három Ilona” (Helen Mayer, Elek Ilona és az osztrák zsidó Ellen Preis) csatájában. Elek Ilonát, apai ágon zsidó lévén, a Honvéd Tiszti Klub és klubja, a MAC az olimpia előtt kizárta.

Az igazi teljesítményt Elek Ilona mégis ezután produkálta. Tizenkét év kihagyás után Londonban, negyvenegy évesen megvédte berlini címét. Helsinkiben, negyvenöt évesen már csak az ezüst jött össze. A testvérek, Maca és Csibi írják önéletrajzi könyvükben, pályafutásuk legjavában, a csúcson tizenkét háborús év kimaradt. Mindezek „mellett és ellenére” élnek. Mi van, ha szerencsájuk lett volna?

A harmadik karrier (a legnagyobb) egy törékeny, aprócska óriásé. Klein, **Keleti Ágnes** 102 évesen a legidősebb élő olimpiai bajnokunk. A Rákóczi tér 4-ben született, de a család lakott Erzsébetvárosban is. 1921-ben születni nem jó ómen, de 102 aktív évbe sok minden belefér. Holokauszt, zsír- és szalonnakereskedő apa, az apa deportálása és halála, érettségi, álcázásként kitanult szűcs mesterség, hamis papírok, Wallenberg segítsége a családnak. Két gyermek és öt olimpiai arany, egy Helsinkiben, négy Melbourne-ben, ahonnan már, hallva a hazai híreket, Keleti Ágnes nem tért vissza.

Rúdtáncosnak szegődött Ausztráliában, majd Izraelbe ment, ahol megteremtette az izraeli tornasportot és a modern tornatanári, iskolai képzést. Egyre gyakrabban látogat Magyarországra, de a múlttól nem szívesen beszél. Szunyoghnak elárulta a hosszú élet titkát: az ember minden nap úszik, és úszás után lehajt egy pohár sört.

A történetek 20. századi nők történetei, a túlélésről, a reményről szólnak. Lehet, hogy van bennük valami nyáriás. Én inkább szomorúsnak érzem őket.

Buják Attila

LAKNER BÁCSI A SPINOZÁBAN

Örömuzene és fesztivál

Idén immár 21. alkalommal rendezik meg – szeptember 28. és október 19. között – a Spinoza Zsidó Fesztivált. Idén is lesz színházi ősbemutató, amelynek szövegkönyvét Sándor Anna, a Spinoza alapító vezetője írta Lakner bácsiról, aki idén lenne 130 éves. A premier egyben adósságtörlesztés is, mert az utókor méltatlanul elfelejtette Lakner bácsit, azaz Lakner Artúrt, aki gyermekszínházat alapított és működtetett 1925-től mindaddig, amíg azt a zsidótörvények megengedték. Lakner Artúr csak a gyerekeknek volt bácsi, valójában fiatalon, 51 évesen halt meg: 1944-ben Auschwitzban gyilkolták meg. Szakmai elhivatottsága, emberi példája maradandó mindannyiunk számára.

A bemutatóra készülve a Spinoza 100 embert kérdezett meg arról: tudják-e ki volt Lakner bácsi? Mindössze nyolcnak rémlett, hogy talán volt egy gyermekszínháza. Sándor Anna bevallja, ő is csak akkor ismerte meg jobban színpadi hőse életét, mikor kutatásokba kezdett. Felkereste Lakner Líviát is, aki édesapja nyomdokai-ba lépve a háború után próbálta újrarendezni a gyermekszínházat, de a történelem megint közbelépett. Kiderült, hogy Lakner bácsi erősen kötődött a VII. kerülethez, sokáig itt lakott az Erzsébet körút 16-ban, és a szomszédban lévő Royal Apolló mozit vezette, s ezen kívül még vagy tucatnyi filmszínházat a fővárosban. Ebből élt, ebből tartotta fenn a gyermekszínházát.

Lakner Artúr rendkívül szegény családban nőtt fel: 1893-ban született Felvidéken, Zólyom városában, az édesapja foltozó varga volt, tíz gyerekének kenyeret is alig tudott adni, nem-hogy taníttassa őket. Artúr filmgyári segédmunkásként kezdte a pályáját, csillaga gyorsan emelkedett. Írt forgatókönyveket, és feliratokat a némafilmekhez. Chaplin némafilmjeit is ő „magyarosította.” Imádta a gyerekeket, neki is volt két kislánya, s bosszantotta, hogy nem szerettek színházba járni, mert rettegtek a boszorkányoktól, és a többi szörnyeteg mesehőstől. Apukájuk úgy döntött, ha nincs gyerekeknek való színház, majd ő létrehoz egyet, amelyik valóban a kicsikhez szól kedves, szerethető mesékkel. És a szerepeket is a gyerekek játsszák. Lakner Artúr apró színészeinek darabokat írt, rendezett, sőt, zenét

is szerzett. Fantasztikus érzéke volt a tehetségek felfedezéséhez: gyermek-társulatának több mint száz tagja volt, köztük Ruttkai Éva, Zsolnay Hédi, valamint a híres balett-táncosnő, Lakatos Gabriella. Négyen pedig – Galambos Erzs, Szathmári Liza, Harkányi Endre, és Kalmár Tibor – még közöttünk vannak az egykori gyerekszínészek közül. Néhai mesterük Lakner Artúr nemcsak a saját költségén tartotta fenn a társulatát, de szociálisan is támogatta őket. A legszegényebbeknek honoráriumot fizetett, például Ruttkai Éva és két fivére – akik szintén „Lakner-színészek” voltak – egész szép havi fizetést vittek haza az édesanyjuknak. Lakner színházát szakmailag is annyira elismerték, hogy a Vígszínházban léphettek fel, amelyért bérleti díjat fizettek. Előadásait lelkesen végigtapsolta Horthy kormányzó felesége

Tavaly hatalmas sikert arattak a Spinoza nyilvános, ingyenes örömuzenei koncertjei. Rengetegen kérték a folytatást, ezért 2023. szeptember 7-től szeptember 28-ig, minden csütörtökön délután 5 órakor, újra lesznek ingyenes örömuzene-koncertek. A Dob utcában, a Carl Lutz emlékműnél, ismét fellépnek a zsidó zene kiválóságai, köztük Jávori Ferenc és Bíró Eszter, vagy a SabbathSong Klezmer Band.

Lakner bácsi c. dráma olvasópróbájának fotója a Spinoza Kávéház teaszán
Író: Sándor Anna, rendező: Czeizel Gábor, szereplők: Grisnik Petra és Ódor Kristóf

is. Lakner Adolf igazi hazafi volt: hazafias dalait sokfelé énekeltek az országban.

Ám érdemei kevésnek bizonyultak ahhoz, hogy túlélje a vészkor-szakot. 1940-ben behívták munkaszolgálatra, majd 1944-ben a kecskeméti gyűjtőtáborba viték, ahonnan Auschwitz-

ba deportálták. „A kecskeméti pályaudvaron, a sínek mellett rendezte meg Lakner Artúr az utolsó előadást az elhurcolásra váró gyerekeknek – mondja Sándor Anna – annyira szerette a gyerekeket és akkora lelkiereje volt, hogy még a saját tragédiáján is túl tudott lépni, hogy a gyerekek szorongását oldja, mielőtt felhajtot-

Janikovszky piknik a parkban

Az FAQ Színház társulata augusztus 20-án a Janikovszky parkban az író szellemét idéző közösségi, összművészeti piknikre készül friss limonádéval és változatos programokkal. A programról, amely a Fővárosi Önkormányzat Budapest Tuning elnevezésű városformáló mozgalmához kapcsolódik, a két szervezővel, Martinkovics Mátéval és Molnár Dávid Márkkal beszélgettünk.

Kinek a fejből és miért pattant ki éppen a Janikovszky Piknik ötlete?

M.D.M.: A piknik ötlete közös, hogy csináljunk egy egész napos szabadtéri programot, amivel tudunk a Budapest Tuning kiírására pályázni, ám azt, hogy mindezt Janikovszky Évához kapcsoljuk Máté találta ki.

M. M.: Nagyon szerettem volna egy olyan programot létrehozni, amiben visszarepülünk az időben 40-50 évet, mindehhez jött a park, egy zöld oázis a belváros közepén, amit kevesen ismernek. Ez a helyszín kiválóan alkalmas arra, hogy létrejöjjön benne valami izgalmas esemény, amivel egyszerre hívjuk fel a figyelmet a parkra és Janikovszky Évára. Az író úgy jött a képbe, hogy mostanában sokat foglalkoztam a munkásságával, konkrétan a gyerekkori naplóival, mert a 6Szín Teátrumban „Kizárólag az utókor számára” címmel készült egy előadás, amiben én is játszom. Az előadást Keresztes Tamás rendezte és Sodró Eliza a főszereplő, ő játssza Janikovszkyt.

Korábban már találkoztak az író könyveivel?

M. M.: Mint szerintem sokan mások, gyerekként én is az ő könyveim nőttem föl, édesanyám az ő könyveit olvasta fel lefekvéskor.

M. D. M.: Két idősebb testvérem van, a szüleink mindhármunknak ugyanazokból a mesekönyvekből meséltek. Janikovszky Éva könyveit előbb a bátyám, aztán a nővérem olvasták, később már ők olvasták nekem.

Mi alapján állították össze a nap programjait?

M. M.: Szerettük volna kihasználni, hogy az FAQ Színház ennyire sokszínű, hiszen koncertjeink, gyermekelőadásaink és performanszaink is vannak. Arra törekedtünk, hogy a kisgyerekektől a felnőttekig élvezetes programokat állítsunk össze, egy családi eseményt, ahol min-

denki megtalálhatja azt, amit szeret. Nagyon szeretem a kertmozit, így a nap mi mással is fejeződhetne be, mint Az égiszerő fű vetítésével.

Miért lett a program éppen piknik?

M. D. M.: A szó számunkra közösségépítést jelent, értelmesen eltöltött szabadidőt, hogy fiatalok és idősek kimennek a szabadba, beszélgetnek, együtt vannak, mindenki hozzáteszi a magáét, és mindenki azt vesz el belőle, amit szeretne.

B. L.

A Janikovszky piknik programjai

2023. AUGUSZTUS 20.

11:00–13:00 GYEREKPROGRAMOK

Színező, játékok, kézműves foglalkozás 0-tól 14 éves korig.

12:00–18:00 Szítaműhely

– Réber László rajzaival

Hozz egy pólót, és Janikovszky-figurákkal viheted haza!

14:00–16:30 Játékos lakógyűlés

Közös játék a kerület lakóival a legkisebbektől a legnagyobbakig.

15:00–19:00 Felolvasás

Olvasd fel a kedvenc részletedet egy Janikovszky könyvből, vagy hallgasd, ahogy az FAQ Színház tagjai teszik!

16:00–17:45 Darvas Kristóf koncert

Zongorán a legvidámabb barakk ismert és kevésbé ismert slágerei

18:00–19:15 Táncházt

A 70-80-as évek Táncházmozgalmainak megidézése. Kezdőknek is!

19:30–21:00 Kertmozi – Az égiszerő fű

A szép, zöld gyepen heverve nézhetjük Micsut és Poldi bácsit, és a kultikus, hetedik kerületben játszódó film többi Janikovszky által megformált karakterét.

MEGSZŰNHET A SOKSZÍNŰSÉG

Kis színházaink tündöklése és túlélése

Török
Zsuzsa

Évek óta egyre kevesebb a független színházakra jutó összeg Magyarországon.

A Kulturális és Innovációs Minisztérium tavalyról idénre 40 százalékkal csökkentette a megpályázható összeget. Tíz éve még 1 milliárd volt az elérhető keret, tavaly nagyjából ennek a fele, idén 300 millió forint jut az ország összes független színházára. Ez nagyjából egy kőszínház éves támogatása. Eddig egyébként minimálisan 5 millió forint volt az adható összeg, most alsó határ sincs, akár 1000 forintot is „elnyerhet” egy alkotóközösség...

A Nemzeti Kulturális Alapban (NKA) már nincs számottevő forrás a független színházak számára.

KÖSZÖNET A NAGYLELKŰ FÉRJNEK: Henk nélkül nem lenne Spinoza Színház

Sándor Anna a Spinoza Színház megteremtője és igazgatója 20 éve pályázik működési támogatásra a központi pénzekből. Hiába, a fenntartásra kiírt pályázatból még nem nyertek semmit. „Egy kis színháznak ez jelentené az igazi támogatást és ebből mindig kimaradunk. Sose tudjuk meg az okát. Idén már nem is pályáztunk, minek? Akkora nagy munka, hogy nem érdemes belevágni” – fogalmaz a Dob utcai ékszerdoboz-zsidóteátrum vezetője, hozzátéve, hogy egy ilyen kicsi színház nem tud megélni a jegybevételekből.

„Egy új előadás előállítása minimum 3-4 millió forint. Tavaly 5 bemutatónk volt, és az ehhez szükséges 17 millióhoz sikerült összesen 2 millió forintot kapnunk, ami kivételesen jó évnek számít. A premerek továbbjuttatásához szintén soha nem kapunk segítséget.

Ellenben a 21. Spinoza Zsidó Fesztivál megrendezéséhez – három héten át 22 előadás, 101 közreműködő – most nyertünk az NKA-tól és az EMMI-től támogatást, ami a fesztivál teljes költségének negyedét fedezi.

Az önkormányzat, a Mazsihisszel együtt idén is támogatja a tavaly nagy sikerrel megvalósult utcai örömkoncerteket. Szeptemberben, minden csütörtökön, délután 5 órától zsidó örömszene lesz a Carl Lutz emlékműnél, a Dob utcában” – mondja Anna.

„A színházunk anyagilag kínlódik. Hogy egyáltalán működünk, az a férjemnek köszönhető, aki ott áll mögöttem, támogat mindenben. (Lehetővé teszi, hogy eladjuk a családi ingatlanokat és azt fordítjuk a Spinoza működésére.) De, nem baj! Szép és okos dolgokat csinálunk, értelmesen költjük el a pénzt” – mondja Anna nevetve, némi iróniával a hangjában.

Álljon itt a férj neve: ő Henk Nieland, holland zeneszerző, a Spinoza Színház zenei igazgatója.

A GÓLEM SZÍNHÁZAT JELENLEG NEM FENYEGETI BEZÁRÁS, avagy Hófehérke babkát süt

Borgula András az ország egyetlen zsidó színházát működteti, a Csányi utcában. Ahogy elmondta: a Gólem előteremti működési költségének 80 százalékát, a hiányzó 20 százalékra pályáztak a minisztériumhoz. „Három és fél

Előadó-művészeti többlettámogatásra pályázhatnak még ezek a csapatok, ami a TAO pénzek mai megfelelője – működésre, új bemutatóhoz, többlettámogatásra – ám ebbe a kalapba idén mindössze 6 milliárd forint került, a korábbi 30 milliárd helyett. Nincsenek pályázati kritériumok, nem tudni, ki dönt, hány ember dönt, s mi alapján. Igen vagy nem választ kapnak a pályázók. Nincs indoklás, mi alapján is lenne? A Független Előadó-művészeti Szövetség tucatnyi levelet írt az illetékesekhez, de semmilyen válasz nem jön a kérdéseikre.

Ebből a büdzséből a színházi szakmában teljesen ismeretlen színházak egyébként 60-80 millió forintot kapnak.

millió forint támogatást kaptunk, ami három és fél százalékát fedezi létezésüknek, ez szegény” – fogalmaz a teátrum mindenese. „Csupán szakmai alapon adhatnának többet. Egy szélsőjobbboldali, náci szervezet 70 millió forintot kapott turistaház létesítésére, az államtitkár szerint szakmai alapon. Ez egy értékrend, amit a kormány nyíltan vállal” – véli Borgula András.

2019-ben közszolgáltatási szerződés keretében nyert el egy üresen álló helyiséget a Gólem Színház, a Csányi utca 5-ben. Évente 10 millió forintot ad az önkormányzat a működésükhöz, költségvetési soron. A jegy-eladásokból a működés felét tudják finanszírozni: tavaly 104 előadásukat 8000 néző látta.

Eredményesen pályázni a zsidó kultúrát támogató, nagyobb szervezetekhez tudnak. Borgula András büszke a pártolói körükre is, az Ezer Gólemre: mikro-adományozók, havonta párezer forintos hozzájárulásából is gyarapodik a kassza, a túléléshez.

Borgula András nem csupán rendező, művészeti vezető, hanem valóban minden a Gólem Színházban. Közvetlen munkatársaival a járvány alatt kétkezi szakmákat tanultak, így büfét, éttermet is üzemeltetnek, a zsidó konyha legjavát kínálva. Élvezik ezt a munkát is, és a bevétel szintén a színház működését támogatja. „Kedden és pénteken én vagyok a szakács, a többi napokon Nádor Lili, a Katona József Színház korábbi művészeti titkára, aki most üzletvezető. Az ügyvezető igazgatónk pedig pék, Marcsa Barbara, aki ha megírta a pályázatokat, felölti fehér ruháját, mint Hófehérke, és beáll babkát, bégelt készíteni. Tudatosan vállalt része ez a működésünknek. Minket jelenleg nem fenyeget a bezárás.”

ORLAIÉK BÜSZKÉK A FÜGGETLENSÉGÜKRE: Szórakoztatás mesterfokon a Belvárosi Színházban

Orlai Tibor, az Orlai Produkciós Iroda tulajdonosa, az ország legjelentősebb magán-színházának alapítója. Igényes szórakoztató és művészszínházi előadásokat hoznak létre, parádés szereposztásokkal, a legnagyobb hönisztárokkal: évente 600 előadást játszanak, melynek negyven százaléka vidékre is eljut. A közgazdász a '90-es évektől kezdve építi színházi vállalkozását, előadásai a Belvárosi Színházban folyamatosan teltházak.

Érdeklődésünkre elmondja, büszkén vállalják szabadságukat, és soha semmilyen központi forrásra nem pályáznak. „Teljesen felesleges, úgysem kapnánk” – fogalmaz, hozzátéve véleményét a független, alternatív színházakat érintő helyzetről:

„A kultúra sokszínűsége a legfontosabb, a kis színházak szerepe, vállalása óriási! A jövő szempontjából a legnagyobb érvágásnak tartom, hogy megszűnhet a sokszínűség lehetősége.”

kortárs zsidó kulturális és művészeti fesztivál

Kult utca 2023

09.03.

www.kultutca.hu

7. kerület, Csányi utca, 10:00-18:00

ERZSÉBETVÁROS A kultúravezető

A ZSIDÓ BUDAPEST 150 ÉVE

A magas kultúra és a modernizmus jegyében: KULTUTCA

Szeptember első vasárnapja az unióban:
az Európai Zsidó Kultúra Napja.

Hagyományteremtő szándékkal idén ezen a napon KULTUTCA címmel rendeznek zsidó kulturális fesztivált a kerület legközelebbi utcájában.

Szeptember 3-án a Csányi utca sétálóutcává válik és 12 kültéri installációban mutatják be a kortárs zsidó kultúra csillogait.

Az egész napos program során mintegy 25 produkciót láthat majd a közönség odakint, miközben bent, a Gólem Központban és az Erzsébetvárosi Zsidó Történelmi Tárbán is különböző előadásokkal és kiállításokkal várják a látogatókat.

Egész napos programok: 10:00-18:00

- **Rajzkiállítás egész nap**
- **A mázlista: kvízzjáték a zsidó Budapest 150 évéről**
- **Gyerekert és Szipurkaház**
- **Zsifi minimozi**
- **Bólesz pékség: gasztronómiai programok, beszélgetések, kóstolók**
- **Utca-jesiva: tanulás ismert művészekkel és zsidó tanítókkal**
- **Törvények háza: kiállítás a zsidóság 613 törvényéről**
- **Könyves Kohn: zsidó irodalmi szalon, felolvasás kortárs írók szerzeményeiből**
- **Merkaz: a héber és izraeli kulturális központ nyílt napja**
- **LeGólem - Életre kell: 3 méter magas legó Gólem építés az utcán**

TILTOTT KÖNYVEK INGYEN

Egyetemisták osztogattak egész héten tiltott, befőliázott könyveket a kormányközeli kezekbe került Libri könyvesboltja előtt, Erzsébetvárosban. Több száz műtalált új gazdára, s az adományokból naponta frissítették a kínálatot.

Demonstrációjukat a rendőrség is bejelentették, és elmondásuk szerint semmilyen negatív visszajelzést nem kaptak, támogatást annál többet.

Volt spontán írói kitelepülés Szvoren Edinával, Gerevich Andrással, Szabó Judit is beszélgetett az érdeklődőkkel, s dedikált könyveket hozott. Az akciót segítette felajánlásokkal a Kaligram és a Prae kiadó.

A Szívárványcsaládokért Alapítvány képviselője tiltott kötetekkel, kitűzőkkel érkezett az alkalmi pult-hoz. Rengeteg magánszemély, több irodalmár csatlakozott adományokkal, otthonról elhozott olvasmányokkal, új könyvekkel az akcióhoz.

Szőke Barnabás, az akció főszervezője elmondta: Nemcsak a fóliázás ellen akartak kiállni, hanem az olvasást és a kultúrát is népszerűsíteni szeretnék a demonstrációval.

ZSIDÓ
KULTURÁLIS
FESZTIVÁL
2023. szept. 3-12.

Fesztiválünnep színezüstben

**DOHÁNY UTCAI
ZSINAGÓGA**

09.04.

JIDDISE MÁME JUKEBOX

09.05.

**PEST, BUDA, ÓBUDA
ÉNEKELJÜK MEG
BUDAPESTET!**

09.07.

**SABBATHSONG
KLEZMER BAND**

**RUMBACH UTCAI
ZSINAGÓGA**

09.07.

**KORCSOLÁN ORSOLYA
ÉS AZ ANIMA MUSICAE
KAMARAZENekar**

09.11.

**ÜTŐS KLEZMER DUÓBAN
ALEX JACOBOWITZ ÉS
SZIVES MÁRTON
KONCERTJE**

**PAPP LÁSZLÓ
BUDAPEST SPORTARÉNA**

**09.06. DÉS LÁSZLÓ –
DUETT KONCERT**

www.zsidokulturalisfesztival.hu
www.broadway.hu

Szervezők:

Támogatók:

Amikor a zsidó negyedről beszélünk, mindannyiunk szellemi és történelmi örökségéről beszélünk. Mi itt Erzsébetvárosban igyekszünk megőrizni a múlt emlékeit – legyenek azok szépek vagy szomorúak. És miközben soha nem feledjük, ami történt, fontosnak tartjuk, hogy ez a hely újra nyüzsgő, életteli színtere legyen a fővárosnak. Ahol békésen megférnek egymás mellett a különböző gondolatok, vallások, népek; ahol a szórakozóhelyek mellett olyan kulturális intézmények működnek, mint a Zsidó Történelmi Tár vagy a Gólem Központ.

Erzsébetváros – kultúra és örökség

Ilyenkor ősz elején – immár hagyományosan – a kultúráé a főszerep Erzsébetvárosban. Büszkéek vagyunk rá, hogy több mint két évtizede adunk otthont a Zsidó Kulturális Fesztiválnak, amely idén is számos izgalmas programot tartogat, és ahol fellépni a művészek számára is hatalmas megtiszteltetés. Belső-Erzsébetváros „szélén”, a Madách téren egymást váltják a programok: gondoljunk csak az Örkény Kertre, a Bálint Ház által szervezett Judafestre, a budapesti zsidó közösség ünnepére, ahol megismerkedhetünk a zsidó szokásokkal, kultúrával; az Örkény Színház hagyományos szabadtéri évadnyitójára és a Civil Korzóra, az Erzsébetvárosban működő civil szervezetek színes be-

mutatkozására. És ha már az imént a Gólem Központot említettem: ők a motorjai a Kultúrcának, amely egy napra fesztiválhangulatot hoz a Csányi utcába.

Budapest 150. születésnapján Erzsébetváros a zsidó Budapestet mutatja be idén szeptembertől jövő márciusig. Reméljük, sokan jönnek majd hozzánk és ismerkednek kerületünkkel, amely szándékunk szerint ma is befogadó, toleráns és izgalmas hely. Érezzék jól magukat nálunk!

Niedermüller Péter,
Erzsébetváros Polgármestere

Ezüstfesztivál a zsinagógákban

A 25. Zsidó Kulturális Fesztivál az évforduló tiszteletére ezüstbe öltözött az ezüstlakodalom, az ezüstdiploma példáját követve. Az ezüst pedig – ahogyan erre Mester Tamás, a Budapesti Zsidó Hitközség elnöke az eseményt bevezető sajtótájékoztatón emlékeztetett – a címertanban az alázat, a tisztesség, a tisztaság színe. Ez nagyon is illik a művészetekhez.

A szervezők szerint nincs rossz műfaj, mindenkiben vannak igazi csúcsteljesítmények. Ennek megfelelően a fesztivál igazi karneválja a különféle zsánereknek, a Csárdáskirálynőtől, a Bach szólószvitig. Vannak persze kitüntetett műfajok: ilyen például a klezmer, amely Jávi Ferenc, a Budapest Klezmer Band vezetője szerint a népek közötti kapcsolat tükrözi Kelet- és Közép-Európában. Az együttes a nyitó estén, szeptember 3-án lép fel a Dohány utcai zsinagógában. Szeptember 7-én itt a Sabbathsong jubileumi koncertje lesz, sztárvendégekkel, akik között Hegedűs D. Géza házigazdaként szerepel.

A Jiddise Máme, a családot összetartó, a nehézségeken átszövő zsidó édesanya figurája több est szervezőit is megihlette: Leonyid Gutkin nemzetközi show műsorában szeptember 4-én, az édesanyák kedvenc dalai szólnak majd Kálmán Imre slágereitől Gershwin művein ke-

resztül, Elvis Presley és Leonard Cohen dalokig. A Hegedűs Gyula utcai zsinagógában három mai Jiddise Máme, Fenyő Fruzsina, Klein Judit és Váradi Eszter Sára szeptember 5-én ad koncertet.

Nem hiányozhatnak a régi Pest kupléi sem, amelyek a Budapest fennállásának 150. évfordulójának tiszteletére adott koncerten is megszólalnak a Dohány utcában. A közeli Rumbach utcai zsinagógában Malek Andrea és vendége, Szulák Andrea jazz ihletésű koncertet ad majd, de lesz prózái előadás is: Mácsai Pál és Máté Gábor Örkény István és Esterházy Péter műveiből ad elő választást. A zsinagóga ihletett hely, de

a fesztivál idén kilép annak keretei közül: Dész László barátaival a Budapest Arénában készül fergeteges koncertre.

A 25. Zsidó Kulturális Fesztivál 7 helyszínén, több mint 25 programot tartanak majdnem 200 művész fellépésével, a szervezők több mint 15 000 nézőre számítanak. Az eseményt bevezető sajtótájékoztatón Müller Péter Sziámi a bibliát idézve mondta: vannak emberek, akik szétszórtnak és vannak, akik összegyűjtenek. Ez a fesztivál olyan esemény lesz, amelynek célja, hogy mindenkit összegyűjtsön, akinek füle van a művészet tisztaságára.

B. J.

„FELEMELŐ ÉS MEGINDÍTÓ ÉLMÉNY ZSINAGÓGÁBAN ÉNEKELNI”

Malek Andrea vendége lesz Szulák Andrea

Szulák Andrea sokszor és sokféle formációval szerepelt már a zsidó fesztiválon, s nagyon örül, ha eszébe jut a szervezőknek, és ismét bemutatkozhat valami új produkcióval.

Mert „felemelő és megindító élmény zsinagógában énekelni, a látvány elképesztő előadónak, nézőnek” egyaránt. Emlékeztetéssé vált számára az a pillanat, ahogy sok éve az első sorból figyelte őt Jávi Fegya: Barbra Streisand dalait énekelte akkor. „Valahogy megéreztem, hogy innentől kezdve lesz közös feladatunk. És tényleg, többször van lehetőségem Fegyával dolgozni, a Budapest Klezmer Band-dal is koncerttünk együtt, s játszom Fegya darabjaiban, a Menyasszonytánc előadásban, és a Lévi Story! című klezmer musicalben is.”

A ZSIDÓ KULTURÁLIS FESZTIVÁL ÉLMÉNYEKBE ERŐS

„Nagyon fontosnak tartom a hagyományörzést, a kultúra átörökítését generációkról generációkra. Hiszen ezek a mi kincseink, nem lehet tőlünk elvenni. Sok mindent megtanított nekem az élet, a megélt tapasztalataim, emlékeim, élményeim csak az enyéme, és ez a legfontosabb örökség, amit én is át tudok adni. Ez a kulturális műsorfolym – a zsidó fesztivál – élményekben hihetetlenül erős.”

SZULÁK ANDI, A BELVÁROSI LÁNY

„Józsefvárosi lány vagyok, ezek között az utcák között nőttem fel. Jól ismertem az 5-6-7-8. kerületet. A Wesselényi utcába jártam Igaz Lucy néni balettiskolájába, a sarkon várt mindig az udvarlóm, ott randevűztünk. Emlékszem az akkori Cserháti Zsuzsira, aki a Klauzál térnél lakott, tudom, melyik házban született Honthy Hanna. Rengeteget énekeltem a Hallo Bár-ban, dolgoz-

tam a Moulin Rouge-ban, felkavarnak az emlékek most is... Nagyon sokat tudok a belvárosi kerületekről azért is, mert kamaszként izgatott Budapest történelme, melyhez szorosan kapcsolódik a színházaink története is.

A JUBILEUMI FESZTIVÁLON A KÉT ANDI EGYÜTT IS SZÍNPADRA ÁLL

Malek Andrea fiatal lányként szerepelt először a rádióban, egy az édesanyjáról – Toldi Máriáról – készült műsorban. A picivel idősebb Szulák Andrea bájosnak tartotta az interjúban megszólaló Malek Andit. S mikor énekelni hallotta, ezt gondolta: „Jézus Mária, ez a lány valami különlegesen sokat tud!”

Így fogalmaz most kolléganőjéről: „Rettegetesen szeretem Malek Andreát, aki ma már saját jogon fontos figurája a művészeti életnek. Mióta fölvettem a színművészeti főiskolára, azóta követem a pályafutását. Számomra a leg-

fontosabb színészek egyike, nagyon jó ízléssel válogatja meg, hogy mit nem szeretne csinálni. Nem emlékszem olyan fiasokra, amelyben szerepelt volna a neve. Garantált, hogy amiben ő részt vesz, az minőségi produkció. Évtizedek múltán a munkakapcsolatnak köszönhetően baráti lett a viszonyunk. Megtisztelő, hogy most is számít rám.”

Arra a kérdésre, hogy mivel készülnek a zsidó fesztiválra, nevetve válaszol:

„Eszem ágában sincs elárulni, ez legyen meglepetés!”

Török Zsuzsa

FESTIVÁLOK ÉVADJA

ÖRKÉNY KERT

2023
09.09.
MADÁCH
TÉR

ÖrkényKert: színház és zene reggeltől estig

Tizenkettedik alkalommal szervezi meg az Örkény Színház évadnyitó programját szeptember 9-én. Az Örkény-Kertben, a Madách téren az érdeklődők találkozhatnak a társulat művészeivel, kedvezményesen válthatnak jegyet az előadásokra, és lehetőségük nyílik támogatni az Örkényben őszre szervezett FreeSZFE Fesztivál létrejöttét is.

NAGYSZÍNPAD

A programot a **BUDAPEST JAZZ ORCHESTRA** nyitja, **16 órakor**. A formáció Gershwin születésének 125. évfordulója alkalmából a zeneszerző jelentős műveivel, köztük a Rhapsody in Blue-val jeles fellépője lesz az idei Örkény Kertnek. A zenekart ezen a koncerten **Urbán Orsi** jazzénekesnő és **Révész Richárd** jazz-zongorista egészítik ki.

18 órától az utóbbi évek egyik meghatározó könnyűzenei együttese, a **LÓCI JÁTSZIK** ad koncertet a nagyszínpadon. *Csorba Lóci 2014-ben tört be a magyar könnyűzenei életbe, amikor a „Van valami furcsa és megmagyarázhatatlan” című film zenéjének megírása után saját zenekarát, a Lóci játszikot is megalapította. Már a zenekar létrejötte előtt is írt zenét, a saját élményeit megörökítő dalokat elő is adta, viszont szerette volna kitágítani a „singer-songwriter” típusú előadói lét kereteit. Így született meg a hattagú zenekar, amely az elmúlt években szinte minden hazai fesztivál és klub színpadán fellépett.*

Az idei ÖrkényKerten szeretnénk ismét a **jótekonyság fontosságára felhívni a figyelmet: a tavalyi sütívásáron felbuzdulva idén szendvicsvásárt szervezünk, melyet a Mad House Budapest Bisztró séfjével, Piszkor Norberttel a társulat színészei közösen készítenek el a Madách térre kihelyezett pultnál. A vásáron befolyt teljes összeget idén az Örkény Színházban szervezett FreeSZFE Fesztivál kapja.**

KISSZÍNPAD

Az első fellépő **Rohmann Ditta**, akit a színház arra kért fel, hogy cselló szóló szonáták előadásával együtt emlékezzünk a száz éve született Ligeti Györgyre. A **17 órakor** kezdődő koncerten Johann Sebastian Bach C-dúr szvit, Ligeti György Szóló szonáta és Pablo Casals *Madarak éneke* című művei hangzanak el.

A **MŰSZAK MEG A TÖBBIEK** zenekar **19 órakor** lép színpadra: az együttes a színház világosító tárájának tagja, Petrik György által szerzett dalokat adja elő, Zsigmond Emőke, Petrik György, Almási Tamás és Kákonyi Árpád közreműködésében. *A tagok minden évben nagy ambícióval készülnek erre az előadásra, amelynek különlegességét többek közt az adja, hogy csak ezen az estén látható, nem szokták megismételni.*

BELTÉRI PROGRAMOK

Az ÖrkényKert beltéri programjai **14 órakor** kezdődnek, a nagyszínpadon: **Für Anikó és Mácsai Pál** olvassa fel Kormos István meséjét, a *Vackort*, Egervári Mátyás cimbalomjátékának kíséretében.

Ezt követően, **15 órától**, a tavalyi nagy érdeklődésre való tekintettel, **Bíró Kriszta** az Asbóth utcai stúdióban tart előadást „Elfedett nők” címmel. Ezúttal a 160 évvel ezelőtt élt Buljovszky Lilla színésznőről lesz szó, aki magyarként külföldön próbál szerencsét – és németül játszva válik igazi sztárrá.

Az idei ÖrkényKerten is folytatjuk **Kadarkai Endre** portrészorozatát: napjaink ismert és elismert riportere ezúttal **15:30-tól Kerekes Évával**, **17 órától** pedig **Zsigmond Emőkével** beszélget a nagyszínpadon.

Babits Mihály elbeszélő költeménye, a *Jónás könyve*, melyet **Csuja Imre** előadásában hallgathat meg a közönség, hagyomány az ÖrkényKertben: minden évben teltházas a nézőtér. A produkciót 19 órától tekintheti meg a közönség a nagyszínpadon.

SZABADTÉRI PROGRAMOK

A program **10:30-kor** kezdődik a színpadok előtti füvesített téren, **Hámori Gabriella** rendhagyó jóga órájával.

Napközben, **13 és 16 óra között** a **PIROS KAKAO JÁTSZÓHÁZ** idén a Petőfi emlékéhez kapcsolódó kézműves foglalkozással és drámajátékkal várja a gyerekeket.

A szabadtéri eseményeket az Örkény Esztrád, a társulati tagok és meghívottak – köztük egy meglepetésvendég – koncertje zárja. A **20 órakor** kezdődő Esztrád mindig nagy siker, a színészek közül pár kivétellel mindenki részt vesz benne.

Idén szeretnénk különleges ajándékkal kedveskedni a bérletet váltó nézőknek: a jövőbeni közönség egy-egy tagja számára **Máthé Zsolt és Herczeg Tamás duója** ad elő egy dalt a Stúdió előcsarnokában, köszönetképpen, hogy vásárlásukkal támogatják a színházat. A **Dal Csak Neked** elnevezésű program **16 órától** kezdődik a Stúdió előcsarnokában.

A fotókat Horváth Judit készítette

KEDVES ERZSÉBETVÁROSI POLGÁROK!

Az Örkény a 2023-2024-es évadban lesz húszéves.

A két évtized alatt tartottunk több, mint száz bemutatót, fogadtunk közel kétfélmillió nézőt. Át- és túléltünk korszakokat, kulturális paradigmaváltásokat. Mindig elsődlegesnek tekintettük a darabválasztás és a szakmai munka igényességét és függetlenségét.

Mi, az Örkényben úgy gondoljuk, hogy a színház időről időre lépjen ki saját falai közül. Életünk, közösségeink koncentrikus körei közül azokban lehetünk a legközelebbi hozzánk: a család, a színházi társulat. A ház, ahol lakunk. A tömb, a tér, az utca. A környék, a kerület, a város. Ott működik hatékonyan a közösségi lét, ahol az ember nap, mint nap jelen van. Felelősséget érzünk Erzsébetvárosért, természetes, hogy színház és kerületi önkormányzat kéz a kézben dolgozik.

Együttműködésünknek egyik sarokpontja a Kert, ahol évről évre élő fűszőnyeggel terítjük le a Madách teret, itt a nézők és a színházi alkotók együtt beszélgethetnek és piknikezhetnek, hiszen a színház a személyes találkozások egyik legfontosabb tere, közösségalkotó tényező.

Idén, mint ahogyan azt programunkban is láthatják, az évfordulók jegyében szervezzük meg évadnyitó eseményünket, ahol társulati tagjainkkal és a társulati tagok kiemelkedő alkotóival is találkozhatnak, jegyet, bérletet, netán pártolói tagságot válthatnak az új évadra. Szeretettel várjuk Önöket.

Mácsai Pál
Ügyvezető igazgató

A 2023/2024-es évad bemutatói:

A Kertész utcai Shaxpeare-mosó és a 33 álom után Bodó Viktor újra az Örkényben rendez. Závada Péterrel közösen dolgozták át *Shakespeare Szentivánéji álom* című klasszikusát, ami a **Lidérc, Shaxpeare, Delírium** címet kapta. Az előadás különlegessége a rendhagyó látványvilág, valamint olyan technikai megoldások, trükkök, amit magyar színpadokon eddig még nem láthattunk. A bemutató időpontja: 2023. október 6.

A következő nagyszínpadi bemutatóra 2024. március 8-án kerül sor, Dosztojevszkij **Bűn és bűnhődés** című művét Gáspár Ildikó állítja színpadra. Raszkolnyikovot Polgár Csaba, Porfirijt Mácsai Pál alakítja. Gáspár Ildikó nyáron abban a megtiszteltetésben részesült, hogy meghívást kapott a Vatikánba. A Vatikáni Múzeumok Modern és Kortárs Művészeti Gyűjteményének felavatásának 50. évfordulója alkalmából Ferenc pápa közel 200 művészt fogadott a világ minden tájáról, színházunk rendezője volt az egyetlen magyar művész, aki részt vehetett az eseményen.

Az Örkény Stúdióban Kincses Réka saját darabját rendez, **Karácsonyozatok, vagy ússzatok haza** címmel. A marosvásárhelyi író és rendező húsz éve él és dolgozik Németországban, de rendszeresen dolgozik Erdélyben és Magyarországon is. A bemutató időpontja: 2024. március 7.

Az Örkény Színház új évadáról, a bérletekről és a pártolói tagságról részletesen a www.orkeny-szinhaz.hu oldalon olvashatnak.

Olvassa be az alábbi QR-kódot okostelefonjával a 2023/2024-es évad szeptemberi és októberi műsoráért:

